

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. Каразіна

Економічний факультет

Кафедра економіки та менеджменту

Кваліфікаційна робота бакалавра

**на тему: «ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО РОЗВИТКУ СПОРТИВНОЇ
ТА РЕКРЕАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ УКРАЇНИ»**

Виконав (ла): здобувач 4 курсу,
групи ЕЛ- 41
Спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»
Освітньо-професійної програми «Публічне
управління та адміністрування»

_____ Єлизавета ГАБІБОВА
(підпис)

Керівник кваліфікаційної роботи:
доцент закладу вищої освіти, к.держ.упр.

_____ Тетяна САМОФАЛОВА
(підпис)

Рецензент: _____
(посада)

_____
(підпис)

Харків – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет – економічний

Кафедра економіки та менеджменту

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) – бакалавр

Напрямок підготовки

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Г. О. Дорошенко

(підпис) (ініціали, прізвище)

«06» червня 2024 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)

Габібової Єлизавети Надирівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Державна політика щодо розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури регіону України»

керівник роботи Самофалова Тетяна Олександрівна, к. держ. упр., доцент закладу вищої освіти кафедри економіки та менеджменту

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затвержені наказом по університету від 09 квітня 2024 року No 2101-5/786

2. Строк подання студентом роботи: 05.06.2024

3. Перелік питань, які потрібно розробити: спортивна та рекреаційна інфраструктура як складові соціальної інфраструктури; механізми реалізації державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури; нормативно-правове регулювання; характеристика діяльності Управління у справах молоді та спорту ХОВА; сучасний стан спортивної та рекреаційної інфраструктури Харківщини; напрями вдосконалення державної політики забезпечення розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури Харківської області.

4. План роботи.

Послідовність підготовки кваліфікаційної роботи	Термін завершення етапів роботи
1. Вибір теми і подання заяви на ім'я завідувача кафедри про обрання теми кваліфікаційної роботи	12.09.2023
2. Формулювання та оформлення завдань кваліфікаційної роботи	13.09.2023
3. Узгодження з керівником плану кваліфікаційної роботи	21.09.2023
4. Підготовка першого розділу роботи	25.02.2024
5. Збір і обробка емпіричних даних та їх узагальнення в другому розділі роботи	27.04.2024
7. Написання вступу, висновків та рекомендаційного підрозділу кваліфікаційної роботи	07.05.2024
8. Подання чорнового варіанту всієї кваліфікаційної роботи керівнику	14.05.2024
9. Подання кваліфікаційної роботи на кафедру економіки та менеджменту	05.06.2024

5. Дата видачі завдання _____

Студент _____ Габібова Є.Н.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Самофалова Т.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Гарант _____ Заднепровська Г.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОЇ ТА РЕКРЕАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ.....	8
1.1. Спортивна та рекреаційна інфраструктура як складові соціальної інфраструктури.....	8
1.2. Механізми реалізації державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури.....	14
1.3. Нормативно-правове регулювання спортивної та рекреаційної інфраструктури.....	21
РОЗДІЛ 2. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОЇ ТА РЕКРЕАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	27
2.1. Характеристика діяльності Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної військової адміністрації	27
2.2. Сучасний стан спортивної та рекреаційної інфраструктури Харківської області	32
2.3. Напрями вдосконалення державної політики забезпечення розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури Харківської області	42
ВИСНОВКИ.....	49
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ	53

ВСТУП

Актуальність роботи. Дослідження стану розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури в сучасних реаліях України, що характеризуються масовим знищенням об'єктів спорту та рекреації внаслідок широкомасштабного вторгнення росії в Україну, набуває особливої актуальності. Сьогодні державна політика розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури має, по-перше, задовольняти потреби населення у покращенні загального фізичного та психологічного самопочуття шляхом надання доступу до спортивно-рекреаційних об'єктів, а також, по-друге, забезпечувати розбудову якісної мережі спортивних об'єктів для ветеранів війни і молодих осіб, що прагнуть покращити свою фізичну форму задля служби в Збройних Силах України, що обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

В умовах повномасштабної війни, що розгорнулась на території України, спорт та якісний відпочинок є доступними кожному українцю способами відірватися від жахаючої буденності та на деякий час прийти у спокій. Це є можливим за умови існування якісної спортивної та рекреаційної інфраструктури, яка є доступною та безпечною.

Об'єкти спортивної та рекреаційної інфраструктури є не лише способом покращити свій фізичний та психологічний стан серед населення, вони також є місцями соціалізації та повернення до цивільного життя військовослужбовців, що демобілізувалися зі служби, зокрема з причин отримання поранень, і мають адаптуватися до свого нового життя. Спортивна інфраструктура є також місцем фізичної підготовки серед українців, що планують стати на оборону держави та долучитися до Збройних Сил України, що є надзвичайно важливим для держави.

Дослідженню спортивної та рекреаційної інфраструктури як складової соціальної інфраструктури присвятили свої наукові праці вітчизняні та

зарубіжні науковці, зокрема А. Латхам, Дж. Лайтон, Л. Бедрій-Ферцак, В. Анопрієнко та інші. Попри таку значну увагу, спортивна-рекреаційна інфраструктура як єдине поняття не є дослідженим. Механізми реалізації державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури стали предметом уваги В. Кононовича, О. Пазичука, Ж. Беленюка. Проте, дані дослідження стосуються механізмів реалізації державної політики саме в умовах мирного часу та спроможності бюджету покрити всі витрати, а наразі ситуація в країні інша і вимагає нових підходів та механізмів.

Об'єкт роботи. Об'єктом роботи є розвиток фізичної культури та спорту серед громадян в сучасних реаліях України.

Предмет роботи. Предметом роботи є державна політика щодо розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури регіону України.

Мета роботи. Метою роботи є систематизація теоретичних засад державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури, а також формування напрямів вдосконалення даної політики для її подальшої реалізації в Харківській області.

Завдання роботи. Окреслена мета досягається шляхом розв'язання ряду завдань:

- дослідження спортивної та рекреаційної інфраструктури як складових соціальної інфраструктури;
- вивчення механізмів реалізації державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури;
- узагальнення нормативно-правового регулювання спортивної та рекреаційної інфраструктури;
- надання характеристики діяльності Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної військової адміністрації;
- аналіз сучасного стану спортивної та рекреаційної інфраструктури Харківської області;

– формування напрямів вдосконалення державної політики забезпечення розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури Харківської області.

Методи дослідження. Дослідження проводилось шляхом застосування теоретичних та практичних методів: метод системного підходу, аналізу, індукції та дедукції, порівняння, статистичний метод.

Практична значущість. Результати та здобутки емпіричної частини дослідження можуть бути використані для розробки програм відновлення та розвитку спортивної інфраструктури регіону. Окрім того, розкриття теоретичної сутності теми дослідження може бути покладено в основу майбутніх наукових праць.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, теоретичного та аналітико-рекомендаційного розділів, висновків, списку використаних джерел (64 пункти). Робота супроводжується ілюстративним матеріалом: 20 рисунків та 7 таблиць.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОЇ ТА РЕКРЕАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

1.1. Спортивна та рекреаційна інфраструктура як складові соціальної інфраструктури

Забезпечення здорового способу життя громадян, зниження рівня стресу та покращення загального рівня самопочуття суспільства можливо шляхом розбудови якісної спортивної та рекреаційної інфраструктури.

Застосування терміну «інфраструктура» є досить розповсюдженим. В залежності від призначення та функцій, інфраструктуру можна поділити на наступні види:

- виробнича (сукупність споруд, технологій і послуг, що обслуговують виробничі процеси, необхідні для виготовлення товарів та надання послуг);
- соціальна (задовольняє соціальні потреби суспільства, що спрямовані на підтримку та покращення якості життя населення) [19, с. 13; 39, с. 69].

Оскільки спортивна та рекреаційна інфраструктура направлені на задоволення потреб суспільства, доцільно віднести їх саме до соціальної інфраструктури. Дослідимо, чим вирізняється соціальна інфраструктура та які вона має особливості.

Термін «соціальна інфраструктура» з'явився у 1970-х роках і розглядався виключно як сфера послуг. Проте, з плином часу погляди на соціальну інфраструктуру дещо змінилися [35, с. 57]. Єдиного підходу до трактування цього поняття немає: різні науковці мають свої погляди і, відповідно, висувають свої дефініції.

В таблиці 1.1 наведено дефініції терміну «соціальна інфраструктура» вітчизняних та зарубіжних науковців.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття «соціальна інфраструктура»

Автор	Визначення поняття
A. Gould-Werth, S. Abbott, E. Openchowski [60]	Політика, ресурси та послуги, які забезпечують людям можливість брати участь у продуктивній соціальній та економічній діяльності. Сюди входять соціальні послуги, державна освіта та охорона здоров'я.
E. Klinenberg [5]	Фізичні місця та організації, які формують спосіб взаємодії людей.
P. Williams, B. Pocock [64]	Соціальне середовище, що включає формальні групи та мережі, які задовольняють різноманітні соціальні, професійні та життєві інтереси чи потреби. Воно також включає неспецифічну або випадкову інфраструктуру, яка заохочує неформальну соціальну взаємодію.
C. Strandberg [63]	Організаційні заходи та цілеспрямовані інвестиції в суспільні системи, відносини та структури, які дозволяють суспільству створювати стійкий, справедливий, рівноправний та сталий світ.
Н. Пігуль [48]	Комплекс об'єктів у різних сферах, кожен з яких відіграє певну роль у підтримці суспільних функцій і має на меті підтримувати загальну якість життя та збалансований розвиток населення.
Н. Демчук, Л. Крючко, Г. Ткаченко [29]	Єдина та цілісна система, направлена сприяти цілісному розвитку людини.
М. Тимошенко [54]	Система галузей які створюють нематеріальні багатства, що мають вирішальне значення для людського розвитку, розширюють когнітивні та фізичні можливості, сприяють підвищенню професійної кваліфікації, а також підвищують загальний освітній та культурний рівень розвитку населення.
С. Герчанівська, Н. Островська, І. Гурська [28]	Мережа взаємопов'язаних галузей, підприємств, організацій, установ, видів діяльності, економічних відносин та людських ресурсів, що діють як цілісна система, спрямована на задоволення різноманітних потреб населення в духовній, матеріальній та побутовій сферах, а також на формування та відтворення людського капіталу.

Джерело: складено автором за джерелом [60; 64; 63; 48; 29; 54; 28]

Досліджуючи тлумачення «соціальної інфраструктури», П. Кобилін виділив 4 підходи до визначення цього поняття іншими науковцями:

1) соціальна інфраструктура слугує матеріальною основою, що забезпечує зайнятість населення в різних галузях виробництва;

- 2) сукупність підприємств та установ, покликаних підтримувати сприятливі умови для життєдіяльності населення;
- 3) сукупність галузей національної економіки, покликаних забезпечувати потреби населення;
- 4) подібний до 3 підходу, проте автори наголошують на задоволенні потреб населення, надаючи йому відповідні послуги [36, с. 138-139].

Отже, на основі проаналізованих дефініцій розглянутого поняття, спробуємо сформулювати власне визначення. Соціальна інфраструктура – це система галузей, організаційних заходів та ресурсів, що взаємодіють між собою як єдина цілісна система, спрямована на підтримку якості життя та добробуту суспільства.

Науковці з Університетського коледжу Лондона, А. Латхам та Дж. Лайтон, наголошують, що соціальна інфраструктура включає в себе велике розмаїття різноманітних місць (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Простори соціальної інфраструктури

Тип	Опис	Приклади
Установи державної та комунальної власності	Місця або об'єкти, які є публічними і призначені для публічного використання	Бібліотеки, музеї, художні галереї, університети, школи, меморіали, площі, сквери, парки
Заклади комерційної власності	Простори, які передбачають комерційні транзакції: оплата може вимагатися за вхід або купівлю товарів чи послуг у цьому просторі	Ринки, магазини, пральні, кафе, бари, перукарні, манікюрні салони, ресторани, господарські магазини, вуличні торговці
Місця з рекреаційними активностями	Місця або об'єкти, призначені для сприяння певному виду діяльності, яку хтось виконує для відпочинку або дозвілля	Тренажерні зали, спортивні майданчики, баскетбольні майданчики, басейни, земельні ділянки, кінотеатри, театри, боулінги, скейт-парки
Релігійні об'єкти	Простори, призначені для релігії. Культові споруди	Церкви, церковні зали, мечеті, синагоги, гурдвари, храми
Об'єкти перевезення	Простори та інфраструктури мобільності	Автобуси, автобусні зупинки, велодоріжки, трамваї, метро, тротуари, залізничні станції, пішохідні доріжки

Джерело: складено автором за джерелом [62, с.6]

Серед наведених А. Латхамом та Дж. Лайтоном просторів соціальної інфраструктури, доцільно виокремити наступний: рекреаційні активності. Саме цей простір відповідає досліджуваній спортивній та рекреаційній інфраструктурі, що, відповідно, робить їх складовими соціальної інфраструктури.

Науковець М. Курилко підтверджує цю думку, зазначаючи наступне: «Соціальна інфраструктура охоплює всі галузі та підприємства, необхідні для підтримання добробуту населення, підвищення рівня та якості життя більшості громадян. Забезпечення цього значною мірою залежить від розвитку та ефективного функціонування спортивних та рекреаційних об'єктів, а також забезпечення їхньої доступності для всіх. Це робить спортивну та рекреаційну інфраструктуру частиною соціальної» [38, с. 236].

У вітчизняній літературі немає стійкого визначення спортивної та рекреаційної інфраструктури як єдиного поняття, тому доцільно розглянути спортивну та рекреаційну складову окремо.

На думку Л. Бедрій-Ферцак, спортивна інфраструктура являє собою сукупність об'єктів і ресурсів, що охоплюють як матеріальні, так і нематеріальні ресурси, які є необхідними для занять фізичною культурою і спортом [21].

Р. Хім'як, О. Козій, В. Холявка розглядають спортивну інфраструктуру як сукупність об'єктів, установ, закладів та організацій як виробничої, так і невиробничої сфери. Їх основне завдання полягає у задоволенні потреб людей у заняттях спортом, а також у фізичному вихованні та зміцненні здоров'я [56, с.1].

Вітчизняна література подає ще одне визначення спортивної інфраструктури, що базується виключно на об'єктах: комплекс різноманітних об'єктів, таких як спортивні зали, басейни, фітнес-центри, стадіони, ігрові майданчики та численні інші місця, спеціально пристосовані для занять активними видами спорту [49, с.88].

Варто зазначити, що визначення поняття «спортивна інфраструктура» полягло в основу праць ряду українських науковців. Проте, здійснений аналіз вітчизняних нормативно-правових актів надає змогу ствердити, що дефініція даного на законодавчому рівні не закріплена.

Протилежну ситуацію можна спостерігати відносно до терміну «рекреаційна інфраструктура».

Тлумачення поняття «рекреаційна інфраструктура» закріплене на законодавчому рівні та виглядає наступним чином: «рекреаційна інфраструктура – сукупність елементів облаштування і засобів організації для здійснення рекреаційної діяльності; елементи рекреаційної інфраструктури можуть бути віднесені до таких типів призначення: торговельного, побутового, соціально-культурного чи іншого призначення» [8]

Проте, дефініцію терміну «рекреаційна інфраструктура» можна зустріти не лише в законодавчих актах. В. Анопрієнко розглядає рекреаційну інфраструктуру як «мережу галузей, об'єктів і видів діяльності в межах спеціалізованих підприємств, основним завданням якої є оптимізація використання природних і рекреаційних ресурсів, у тому числі об'єктів, комплексів і територій для задоволення потреб людей у відпочинку» [18].

На думку В. Новикової, рекреаційна інфраструктура – це комплекс об'єктів, закладів, споруд, мереж та інших складових матеріально-технічної бази, які сприяють здійсненню соціальної взаємодії та відпочинку [43, с.20].

Варто зазначити, що сьогодні, в умовах війни, спорт для людей виступає скоріше віддушиною та способом відірватися від реальності та забути про наявну напружену ситуації у розрізі постійної загрози життя.

Заняття спортом дозволяє здобути заряд позитиву, розслабитися та покращити загальне самопочуття. Зокрема це важливо для ветеранів війни, яких в Україні сьогодні надзвичайно багато. Заняття спортом для них не лише можливість покращити свою фізичну форму, а й каталізатор для відновлення соціальних зв'язків, подолання психологічних травм та пошук нових цілей [53]. Дані обставини не дозволяють повноцінно відокремити спорт від

рекреації, оскільки обидва задовольняють потреби людей у відпочинку та комунікації. Відповідно до цього, постає питання закріплення на законодавчому рівні визначення поняття «спортивно-рекреаційна інфраструктура».

Узагальнюючи можемо сказати, що спортивно-рекреаційна інфраструктура представляє собою комплекс об'єктів, установ та ресурсів, спрямованих на забезпечення можливостей для фізичної активності, спорту та відпочинку, сприяючи здоровому способу життя та соціальній взаємодії.

Забезпеченість спортивної та рекреаційної інфраструктури, як складової соціальної інфраструктури, має відповідати ряду критеріїв (рис. 1.1).

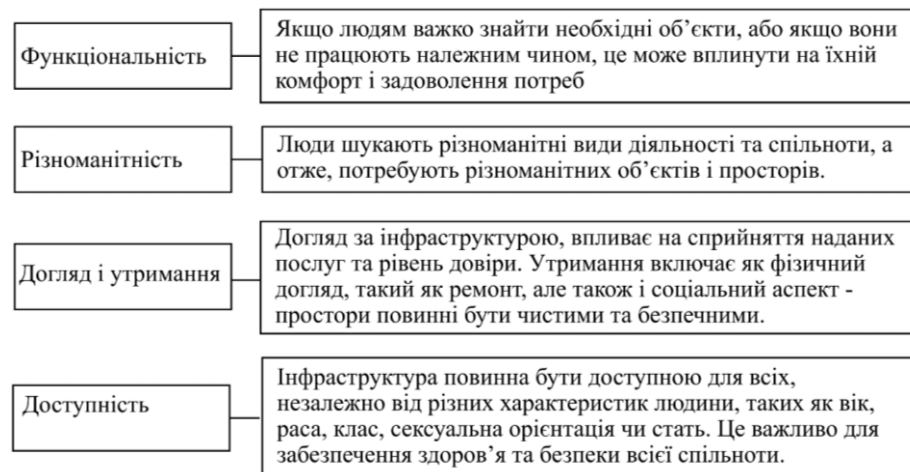

Рисунок 1.1 – Критерії успішного забезпечення населення спортивною та рекреаційною інфраструктурою

Джерело: складено автором за джерелом [62, с.7]

Отже, спортивна та рекреаційна інфраструктура є складовими соціальної інфраструктури, оскільки підтримують якість життя та добробут населення шляхом ефективного функціонування спортивних та рекреаційних об'єктів. Спортивна та рекреаційна інфраструктура є комплексом об'єктів, установ та ресурсів, спрямованих на забезпечення можливостей для фізичної активності, спорту та відпочинку, сприяючи здоровому способу життя та

соціальної взаємодії. Успішне забезпечення населення об'єктами спортивної та рекреаційної інфраструктури відповідає наступним критеріям: функціональність, різноманітність, догляд та утримання, доступність. В умовах війни спорт є невіддільним від рекреації, відповідно постає питання закріплення на законодавчому рівні поняття «спортивно-рекреаційна інфраструктура».

1.2. Механізми реалізації державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури

Ефективне використання спортивної та рекреаційної інфраструктури сприяє збереженню здоров'я громадян та стимулює соціальну активність у суспільстві. Якість та доступність спортивно-рекреаційної інфраструктури для всіх верств населення є наслідком побудови та реалізації ефективної державної політики досліджуваної сфери.

Перш ніж перейти до механізму реалізації досліджуваної політики, доцільно визначити, що являє собою державна політика загалом і державна політика розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури зокрема.

Державна політика являє собою цілеспрямований комплекс заходів, що втілюється у дії або їхній відсутності з боку органів державної влади. Метою державної політики є вирішення актуальних проблем суспільства [30, с. 6].

Відповідно до визначення державної політики, сформуємо визначення державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури.

Державна політика розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури являє собою комплекс цілеспрямованих дій, здійснюваних органами державної влади з метою створення, модернізації та підтримки у належному стані спортивних об'єктів, місць для активного відпочинку та рекреації. Метою даної політики є сприяння покращенню загального фізичного та

психологічного стану населення, а також стимулювання активного способу життя.

Державна політика розвитку спортивної інфраструктури, відповідно до Закону України «Про фізичну культуру та спорт» ґрунтується на наступних засадах:

- забезпечення безпеки життя та здоров'я учасників фізичної активності та спорту;
- забезпечення різноманітності, якості та доступності спортивної інфраструктури;
- створення умов для розвитку та підтримки спортивної інфраструктури;
- забезпечення доступу осіб з інвалідністю до спорту [14].

На рисунку 1.2 відображені завдання державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури.

Рисунок 1.2 – Завдання державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури

Джерело: складено автором за джерелом [22, с.69; 23]

До механізмів реалізації державної політики з розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури відносяться наступні елементи: правова основа, організаційна основа, економічна (фінансова) основа та соціальна основа [37, с.327]. Правова основа буде досліджена в наступному структурному підрозділі цієї роботи, а інші 3 роздивимося далі.

Організаційна основа являє собою сукупність суб'єктів, що забезпечують реалізацію досліджуваної державної політики [37, с.328]. Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та реалізації державної політики фізичної культури та спорту, зокрема розвитку спортивної інфраструктури, є Міністерство молоді та спорту України [7].

Рисунок 1.3 – Структура та функції органів, що реалізують державну політику розвитку спортивно-рекреаційної інфраструктури

Джерело: складено автором за джерелом [44, с.3-5]

Загалом, реалізація державної політики розвитку спортивно-рекреаційної інфраструктури здійснюється шляхом ефективної взаємодії ряду центральних, регіональних та місцевих органів. Структура цих органів та їх функції при реалізації даної політики відображена на рисунку 1.3.

Підґрунтям забезпечення реалізації державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури є фінансова основа. Фінансування даної політики здійснюється шляхом виділення коштів з державного та місцевого бюджетів, акумулювання позабюджетних коштів, зокрема ті, що призначені для розвитку регіонів.

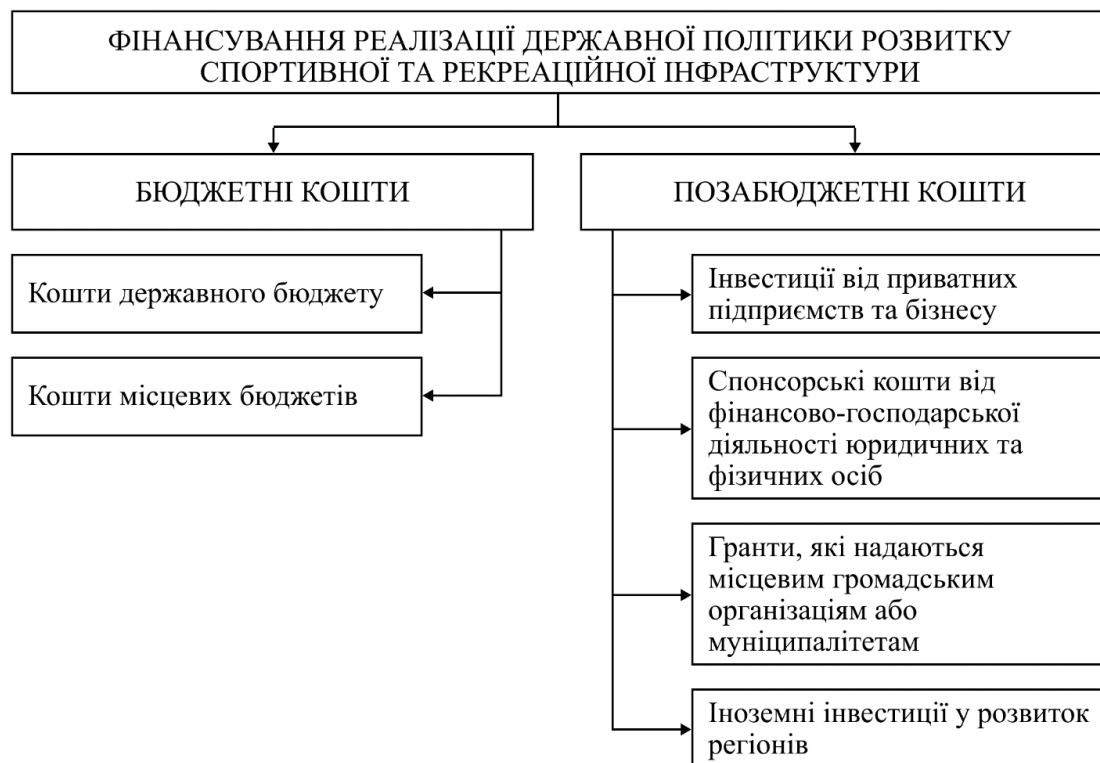

Рисунок 1.4 – Джерела фінансування реалізації державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури

Джерело: складено автором за джерелом [37, с.329-330]

Щодо соціальної основи механізму реалізації державної політики даної сфери, то вона охоплює вплив на розвиток громади та громадянську

активність в даній сфері, що забезпечується спеціальними установами та програмами, ініційованими державними органами або іншими суб'єктами [37, с.329].

Сучасні реалії України характеризуються масовим знищенням об'єктів спортивної та рекреаційної інфраструктури (спортивні майданчики, споруди та комплекси, парки, зони відпочинку тощо) через повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України. Це викликало зміну пріоритетних завдань державної політики у сфері розвитку спортивно-рекреаційної інфраструктури. На рисунку 1.5 відображено операційні цілі та відповідні їм завдання, що направлені на відновлення та розвиток спортивної інфраструктури.

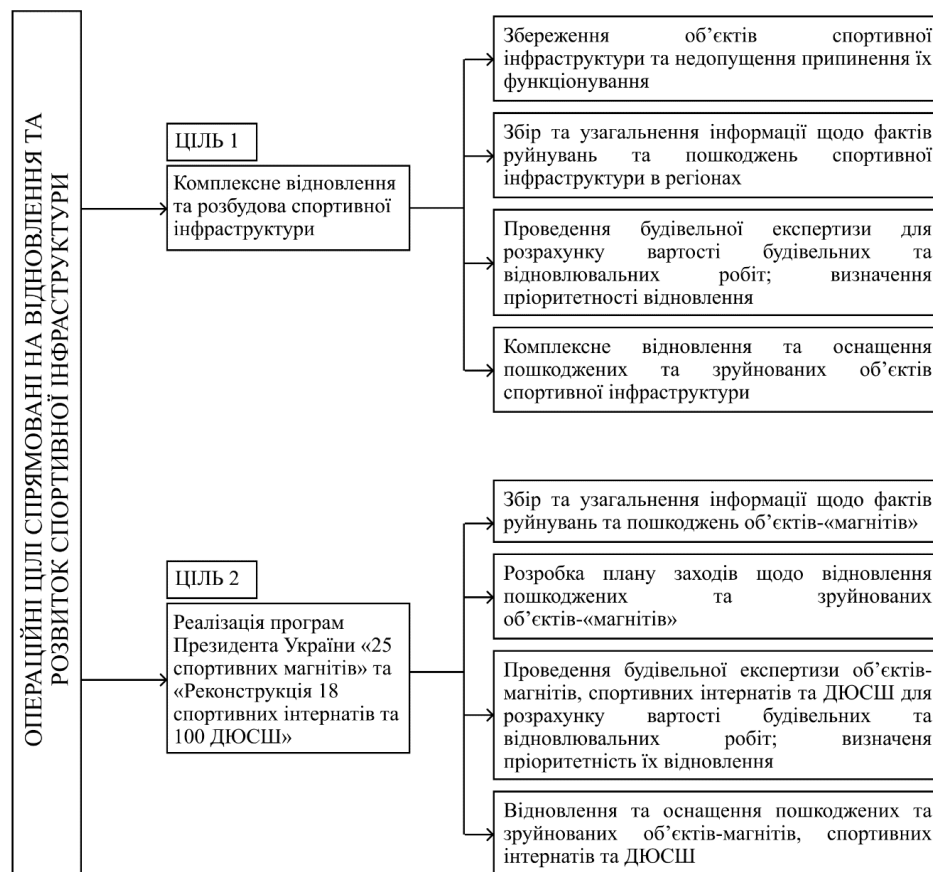

Рисунок 1.5 – Операційні цілі України, спрямовані на відновлення та розвиток спортивної інфраструктури

Джерело: складено автором за джерелом [15, с. 47-52]

Рисунок 1.5. дає розуміння що в сфері розвитку спортивно-рекреаційної інфраструктури пріоритетність надається відновленню та оснащенню пошкоджених об'єктів та реалізації запланованих ще до початку повномасштабного вторгнення програм Президента, направлених на розвиток спортивно-рекреаційної інфраструктури.

З урахуванням того, що в умовах війни пріоритетом № 1 державного бюджету є видатки на безпеку і оборону, а за ними йдуть медицина, соціальний захист та освіта [32], фінансування спорту та рекреації не постає в сучасних умовах для держави першочерговою статтею розходів і, відповідно, недотримує необхідні кошти.

Відповідно до поставлених задач та з урахуванням «мілітарної» спрямованості бюджету, держава розробила механізм залучення додаткових коштів з метою відновлення та розвитку спортивно-рекреаційної інфраструктури (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Шляхи залучення коштів для відновлення та розвитку спортивно-рекреаційної інфраструктури

Ресурс	Характеристика
Шефство міжнародних партнерів над спортивними клубами і школами	Забезпечення спортивним клубам та школам необхідної підтримки та ресурсів для якнайшвидшого відновлення та розвитку шляхом отримання від міжнародних партнерів з фінансової та консультаційної підтримки
Національний бренд «UNITED 24»	За допомогою національного бренду «UNITED 24», орієнтованого на об'єднання міжнародних партнерів та благодійників для підтримки України, можливо залучити фінансові ресурси для розвитку спортивно-рекреаційної інфраструктури через створення спеціального центру збору коштів від благодійних організацій та громадян
Відкриття спеціального рахунку	Згідно з рішенням Уряду, Міністерство молоді та спорту України відкрило спеціальний рахунок в Національному банку України. Цей рахунок призначено для збору коштів, які будуть використані на відновлення спортивно-рекреаційної інфраструктури.

Джерело: складено автором за джерелом [26]

Відповідно до Порядку використання коштів зі спеціального рахунку, запропоновані ресурси додаткового акумулювання коштів мають бути направлені на:

- відновлення спортивних об'єктів, установ та організацій сфери фізичної культури і спорту, які постраждали внаслідок збройної агресії, що може передбачати придбання спортивного обладнання, інвентарю тощо, необхідних для забезпечення функціонування об'єкту;
- відновлення і розвиток державних і комунальних закладів фізичної культури, державних підприємств, що належать до сфери управління Міністерства молоді та спорту [9].

Пріоритет у відновленні та розвитку об'єктів спортивної інфраструктури надається закладам, визначеним як центри олімпійської, паралімпійської та дефлімпійської підготовки [9].

За умови, що пріоритетом розвитку спортивної інфраструктури є бази олімпійської підготовки, постає питання розбудови бази для занять спортом ветеранів війни і молодих осіб, що прагнуть покращити свою фізичну форму задля служби в Збройних Силах України. Існуючі нормативно-правові документи не визначають механізмів розбудови такої інфраструктури та засобів акумулювання коштів для фінансування розвитку даного елемента мережі спортивних об'єктів.

Отже, реалізація державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури базується на 4 взаємопов'язаних елементах: правова, фінансова, організаційна та соціальна основа. Фінансування даної політики здійснюється за кошти державного та місцевого бюджетів, а також шляхом акумулювання позабюджетних коштів.

В основу організаційного забезпечення державної політики даної сфери покладено ефективну взаємодію ряду центральних, регіональних та місцевих органів, а тож Верховної Ради України. Головним суб'єктом реалізації політики є Міністерство молоді та спорту України. Соціальна складова

передбачає вплив на розвиток громади та громадянську активність в досліджуваній сфері.

Війна в Україні змінила усталений механізм реалізації державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури, в тому числі шляхом зміни цілей політики та ресурсів фінансування. Залишається відкритим механізм розбудови спортивної інфраструктури для ветеранів війни та осіб, що прагнуть доєднатися до Збройних Сил України та першочергово покращити свою фізичну форму.

1.3. Нормативно-правове регулювання спортивної та рекреаційної інфраструктури

Дослідження нормативно-правового регулювання спортивної та рекреаційної інфраструктури має на меті сформулювати уявлення про правові аспекти утворення, утримання та розвитку спортивних та рекреаційних об'єктів і їхній вплив на суспільство.

Нормативно-правове регулювання – це сукупність правових норм, закріплених у чинному законодавстві України, підзаконних нормативно-правових актів, а також програмних і стратегічних документів держави. Ці документи визначають цілі, завдання, правила, процедури та діяльність уповноважених суб'єктів [50, с. 100].

Нормативно-правове регулювання спортивної та рекреаційної інфраструктури представляє собою сукупність нормативно-правових актів різних рівнів (рис. 1.6.)

Дослідження нормативно-правового регулювання спортивної та рекреаційної інфраструктури передбачає більш детальний розгляд кожного елементу системи актів.

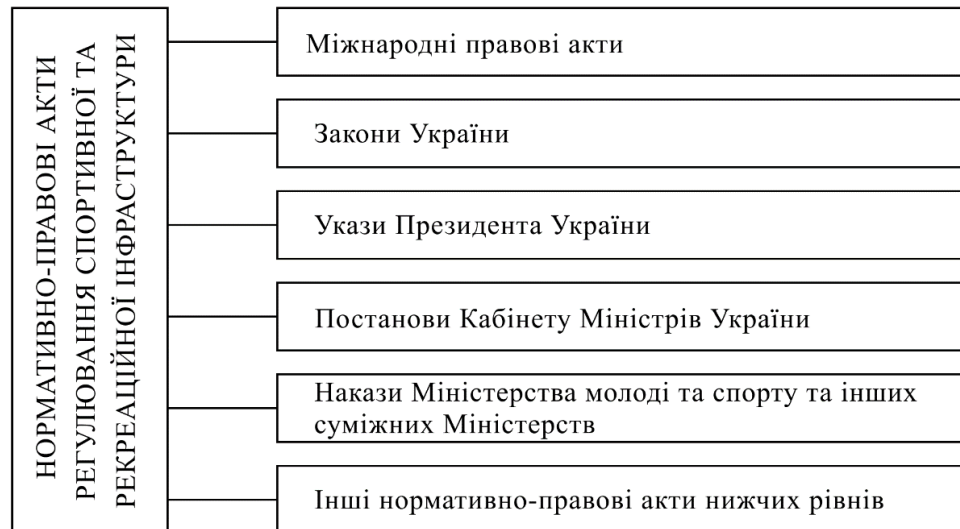

Рисунок 1.6 – Система нормативно-правових актів регулювання спортивної та рекреаційної інфраструктури

Джерело: складено автором за джерелом

Розпочнемо з міжнародних актів. Серед них можна виділити:

1) Європейська Спортивна Хартія (міжнародний договір, прийнятий Радою Європи, спрямований на просування принципів спортивної етики, чесної гри та соціальної інтеграції в Європі).

2) White Paper on sport 2007 and Action Plan (комплексний політичний документ, виданий Європейською комісією, в якому викладено стратегії та цілі розвитку спорту в Європі).

3) Treaty of Lisbon (стаття 165) (положення Договору про функціонування Європейського Союзу, яке фокусується на ролі Європейського Союзу в просуванні спорту, зокрема розвитку спортивної інфраструктури).

4) Developing the European Dimension in Sport (документ, опублікований Європейською Комісією, в якому викладені стратегії та ініціативи, спрямовані на посилення співпраці та просування важливості спорту на європейському рівні) [40].

До законів України, що становлять нормативно-правову базу регулювання спортивною та рекреаційною інфраструктурою, відносяться [41]:

- закон України «Про фізичну культуру і спорт»;
- закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення їх у відповідність із законодавчими актами України у сфері ліцензування»;
- закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії».

Серед них особливої уваги потребує Закон України «Про фізичну культуру та спорт», який встановлює основні принципи управління сферою спорту. Роль цього Закону у спортивній інфраструктурі полягає в визначенні правових, соціальних, економічних та організаційних основ розвитку фізичної культури та спорту в Україні, а також в забезпеченні участі державних органів, посадових осіб, підприємств, установ та організацій у зміцненні здоров'я громадян та досягненні високого рівня працездатності та довголіття за допомогою фізичної культури і спорту [14].

Серед Указів Президента, що направлені на забезпечення спортивної інфраструктури є:

1) Про Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту (Указ містить підґрунтя для заснування Фонду для реалізації проектів, в тому числі інноваційних, у сфері спорту та розвитку спортивного простору) [13].

2) Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту (Указ наголошує на необхідності здійснення матеріально-технічної підтримки у сфері розвитку спортивної інфраструктури) [11].

Кабінет Міністрів України також здійснює забезпечення розвитку спортивної інфраструктури, зокрема рядом наступних Постанов: «Про утворення центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» «Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року», «Про затвердження Стратегії

розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року». Розглянемо їх детальніше.

Постанова «Про утворення центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»» передбачає утворення центрів фізичного здоров'я населення, обладнання та утримання фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд, визначення напрямів їх фінансування [12].

Основними цілями «Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту» є сприяння регулярному залученню громадян до занять фізичною культурою і спортом, підвищення ефективності підготовки спортсменів в різних видах спорту та розвиток інфраструктури фізичної культури і спорту. Крім того, вона спрямована на зміцнення матеріально-технічної бази спорту, зокрема, на розширення та вдосконалення спортивної інфраструктури [6].

У 2020 році була затверджена Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року, спрямована на зміцнення здоров'я населення України шляхом фізичного виховання, залучення до спорту та рекреаційної діяльності [10]. Стратегія реалізується за рядом векторів, один з яких – спортивна інфраструктура. На рисунку 1.7 охарактеризовано цей вектор Стратегії детальніше.

Міністерство молоді та спорту, як головний суб'єкт здійснення державної політики розвитку спортивної інфраструктури, видає накази, направлені на реалізацію цієї політики.

Зокрема, Наказ «Про введення в дослідну (тестову) експлуатацію Єдиного електронного реєстру спортивних споруд», що передбачає випробування Єдиного електронного реєстру спортивних споруд, який є нововведенням у сфері спортивної інфраструктури і є одним із операційних цілей «Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року» [5].

Характеристика вектору “спортивна інфраструктура” Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року	
Проблема	Відсутність привабливої і доступної інфраструктури для регулярних занять населення фізичною активністю і спортом, застаріла матеріально-технічна база комунальних та державних інфраструктурних об’єктів.
Стратегічна ціль	Доступність для кожної людини, зокрема осіб з інвалідністю, розгалуженої мережі спортивної інфраструктури світового рівня
Операційна ціль 1	Операційна ціль 2
Інвентаризація та оцифрування всіх об’єктів спортивної інфраструктури, утримання їх у належному стані та ефективне використання	Будівництво нових об’єктів спортивної інфраструктури в Україні з урахуванням вимог до проведення офіційних спортивних змагань різного рівня та потреб відповідної територіальної громади
Ефект	Створено сучасну, якісну та доступну спортивну інфраструктуру для надання якісних фізкультурно-спортивних послуг населенню, проведення навчально-тренувальних зборів та міжнародних змагань на території України

Рисунок 1.7 – Характеристика вектору «спортивна інфраструктура»
Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року
Джерело: складено автором за джерелом [10]

Важливим документом, що окреслює застосування законодавства у сфері державної допомоги для підтримки окремих заходів у сфері фізичної культури і спорту, зокрема щодо заходів підтримки, направлених на спортивну інфраструктуру є Роз’яснення Антимонопольного Комітету «Роз’яснення з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги».

Цей документ окреслює засади надання допомоги у сфері фізичної культури і спорту, а також допомагає здійснити оцінювання, чи є державною допомогою ініціативи, спрямовані на підтримку бізнесу в цьому секторі за

рахунок державних або місцевих ресурсів. Крім того, він допомагає оцінити допустимість державної допомоги в конкурентній боротьбі, пов'язаній зі спортивною інфраструктурою [16]. Ще одним документом, що доцільно проаналізувати у рамках даної теми, є «Стратегія розвитку спортивних споруд Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України до 2025 року», що передбачає зміцнення та оновлення спортивної бази з метою заохочення регулярної участі учнівської та студентської молоді у фізкультурно-спортивних заходах [17].

Отже, нормативно-правове регулювання спортивної та рекреаційної інфраструктури являє собою сукупність правових норм, закріплених у чинному законодавстві України, підзаконних нормативно-правових актів, а також програмних і стратегічних документів держави у сфері спортивної та рекреаційної інфраструктури. Серед них: Закони України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, Накази Міністерств, зокрема Міністерства молоді та спорту, інших нормативно-правових актів.

РОЗДІЛ 2. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОЇ ТА РЕКРЕАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1. Характеристика діяльності Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної військової адміністрації

Дослідженню державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури Харківської області має передувати визначення основ та особливостей діяльності Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної військової адміністрації (далі – ХОВА), як одного з основних суб'єктів реалізації даної політики в регіоні.

Управління у справах молоді та спорту ХОВА (далі – Управління) є структурною частиною обласної військової адміністрації. Про свою діяльність Управління звітує голові обласної військової адміністрації та ряду міністерств, зокрема Міністерству молоді та спорту України і Міністерству соціальної політики України. Дані органи влади здійснюють контроль над Управлінням [2].

Управління було утворено у 2016 році шляхом реорганізації Департаменту у справах молоді та спорту ХОВА. Цей процес було затверджено Розпорядженням голови обласної державної адміністрації [2].

Регулятивну та контролюючу функцію над Управлінням також здійснює один із заступників голови обласної військової адміністрації на основі розподілу обов'язків між головою адміністрації та його заступниками. [2].

У загальному вигляді є ряд нормативно-правових актів, якими керується Управління при здійсненні своєї діяльності (табл. 2.1):

Таблиця 2.1 – Система нормативно-правових актів, якими керується
Управління

Акти вищої юридичної сили	Конституція та Закони України
Укази, розпорядження та постанови	Укази і розпорядження Президента України
	Постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України
Накази	Накази Міністерства молоді та спорту України
	Накази Міністерства соціальної політики України
	Накази інших центральних органів виконавчої влади
Розпорядження	Розпорядження Голови обласної військової адміністрації
Рішення	Рішення обласної ради

Джерело: складено автором за джерелом [2]

На Управління покладено широкий ряд завдань: від пропаганди здорового життя до сприяння розвитку спортивної інфраструктури. На рисунку 2.1 відображено основні завдання, що реалізуються Управлінням.

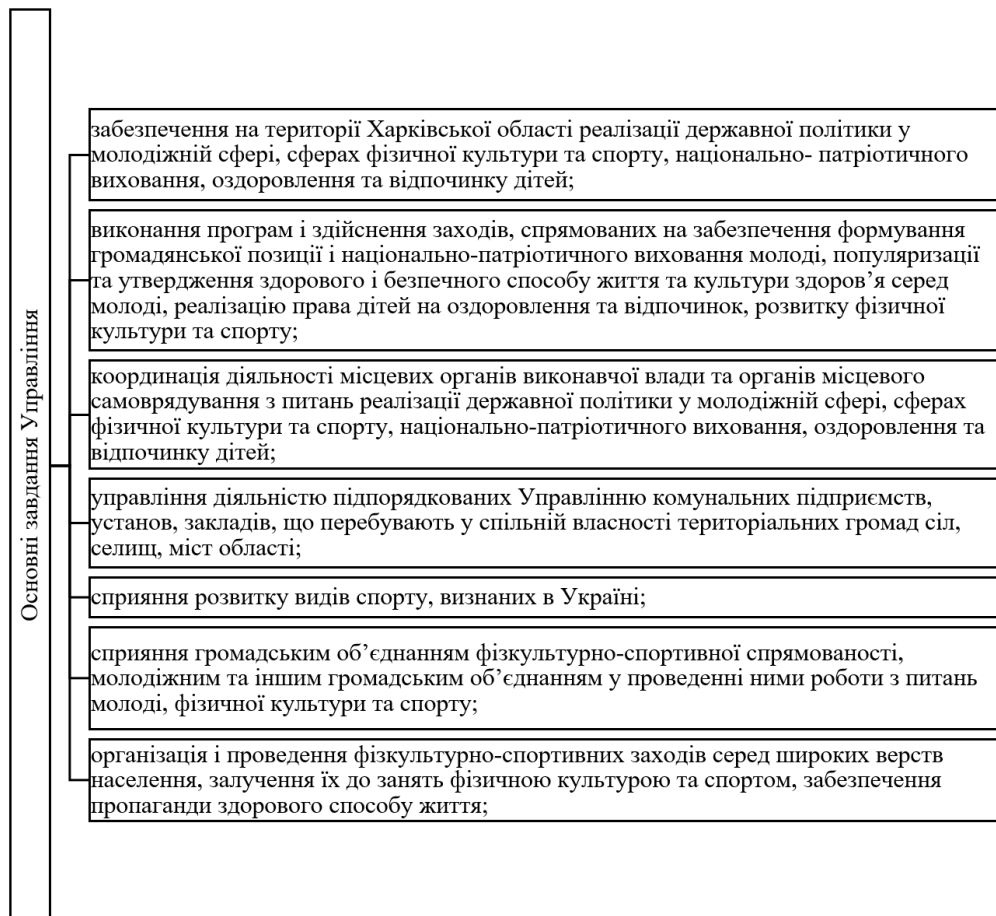

Рисунок 2.1 – Основні завдання, покладені на Управління

Джерело: складено автором за джерелом [2]

У контексті теми дослідження доцільно проаналізувати які саме завдання покладені на Управління відповідно до реалізації державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури. Ці завдання висвітлені на рисунку 2.2.

Рисунок 2.2 – Завдання Управління у розрізі реалізації державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури

Джерело: складено автором за джерелом [2]

Управління здійснює контроль над рядом підприємств, установ та організацій, що є об'єктами спортивної інфраструктури (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Підприємства, установи та організації, підпорядковані Управлінню

Вид установи	Назва установи
Комунальний заклад	«Комплексна дитячо-юнацька спортивна школа «ХТЗ» Харківської обласної ради
	«Школа вищої спортивної майстерності»
	«Дитячо-юнацька спортивна школа осіб з інвалідністю»
	«Школа вищої спортивної майстерності з легкої атлетики» Харківської обласної ради
	«Український східний центр олімпійської підготовки із зимових видів спорту»
Комунальна установа	«Харківський обласний центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»
	«Харківський регіональний центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» Харківської обласної ради
Державне підприємство	«ХАРКІВ - АРЕНА»

Джерело: складено автором за джерелом [58]

Дослідження характеристики діяльності Управління має супроводжуватися вивченням його структури. Дослідження структури Управління є необхідним, оскільки допоможе чітко зрозуміти, які саме функції та завдання виконує Управління. Це знання дасть можливість:

- оцінити ефективність роботи Управління;
- визначити ключові ланки Управління;
- зрозуміти процес прийняття рішень.

На рисунку 2.3 представлено організаційну структуру Управління, де чітко продемонстровано ієрархію підрозділів та посадових осіб.

Рисунок 2.3 – Структура та посадові особи Управління

Джерело: складено автором за джерелом [59]

Таким чином, Управління у справах молоді та спорту ХОВА є структурним підрозділом обласної військової адміністрації і про свою діяльність Управління звітує голові обласної військової адміністрації та ряду міністерств. У своїй діяльності воно регулюється Конституцією та Законами України, указами, постановами і розпорядженнями Президента та Кабінету Міністрів України, наказами міністерств, розпорядженням голови обласної адміністрації.

Управління відповідає за розвиток та контроль рекреаційно-спортивної інфраструктури області, включаючи дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, фізкультурно-спортивні заклади, центри фізичного здоров'я населення та інші спеціально відведені місця для спорту та рекреації.

2.2. Сучасний стан спортивної та рекреаційної інфраструктури Харківської області

Дослідивши основи діяльності Управління у справах молоді та спорту ХОВА, як головного суб'єкта реалізації державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури, доцільно проаналізувати сучасний стан даної інфраструктури.

Визначаючи сутність спортивної інфраструктури під час виконання теоретичної частини роботи, було висвітлено підхід Я. Свища та І. Гоцула до розуміння цього поняття. Автори зазначають, що до спортивної інфраструктури відноситься комплекс спортивних споруд, таких як спортивні зали, басейни, фітнес-центри, стадіони, ігрові майданчики та численні інші місця, спеціально пристосовані для занять активними видами спорту [49, с.88].

При здійсненні аналізу сучасного стану спортивної та рекреаційної інфраструктури важливо значну увагу приділити обсягам фінансування окресленого типу інфраструктури бюджетів різних рівнів.

На рисунку 2.4 відображено обсяги фінансування розвитку фізкультури та спорту з державного бюджету у 2021-2024 рр. Зокрема, рисунок 2.4 містить розмір видатків на розвиток спортивної інфраструктури, серед яких – субвенції місцевим бюджетам на розвиток спортивної інфраструктури.

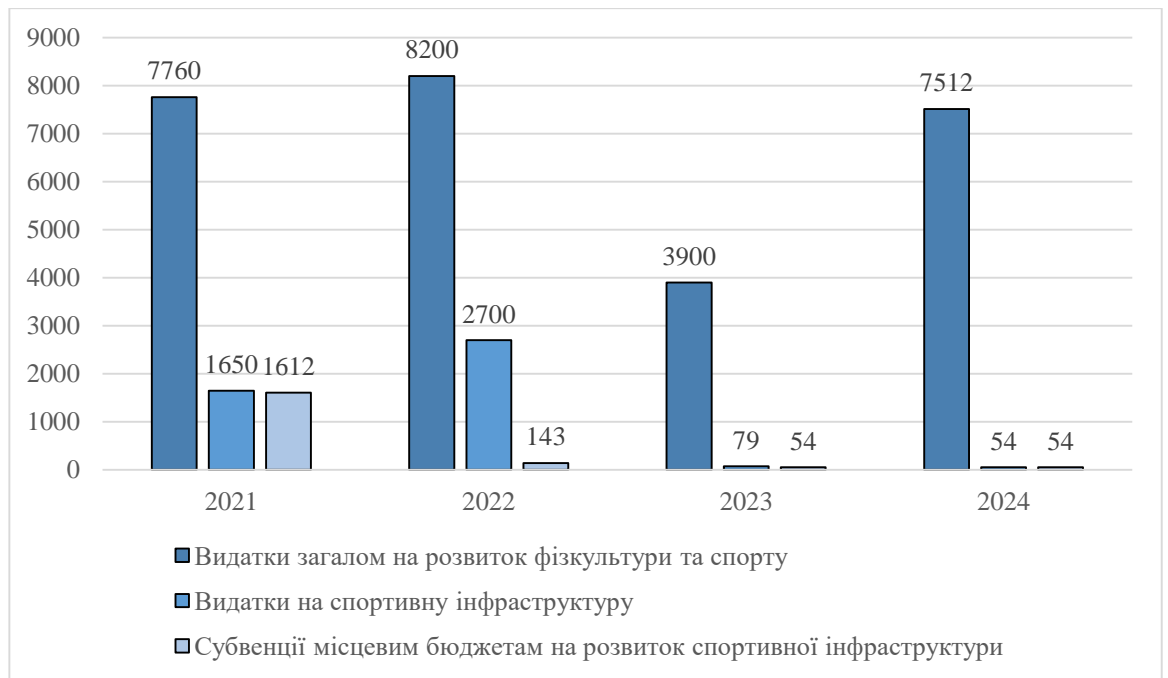

Рисунок 2.4 – Обсяги видатків з державного бюджету на розвиток фізкультури та спорту у 2021-2024, млн. грн

Джерело: складено автором за джерелом [4; 24; 25; 31; 55]

Відповідно до даних на рисунку 2.4, можна зробити висновок, що у затвердженому державному бюджеті на 2024 р. видатки на розвиток фізкультури та спорту майже дорівнюють довоєнному рівню і майже вдвічі більші за обсяг фінансування у 2023 р. Проте варто зазначити, що видатки на розвиток спортивної інфраструктури суттєво знизились у порівнянні з видатками, затвердженими бюджетами довоєнних років. У бюджет 2024 р. закладено, що всі видатки на спортивну інфраструктуру стануть основою субвенцій місцевим бюджетам на розвиток спортивної інфраструктури.

Досліджуючи спортивну та рекреаційну інфраструктуру саме Харківської області, доцільно розглянути обсяги видатків на спортивно-рекреаційну складову (рис. 2.5).

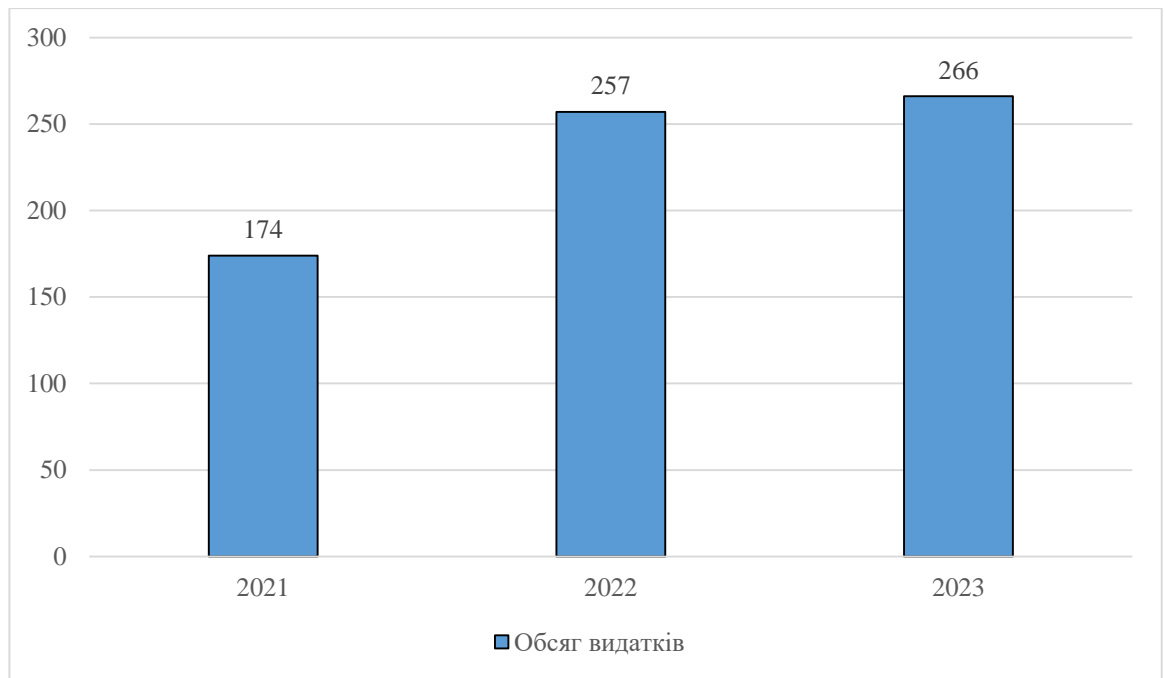

Рисунок 2.5 – Обсяг видатків з обласного бюджету Харківської області на розвиток фізкультури та спорту, млн. грн

Джерело: складено автором за джерелом [45; 47; 57;]

Варто звернути увагу, що видатки з обласного бюджету Харківської області на фізкультуру та спорт у 2023 р. зросли у порівнянні з попередніми роками, у т.ч. з довоєнним 2021 р. За словами Голови ХОВА, майже всі кошти йдуть на оплату праці [60]. У своїй відповіді на запит публічної інформації Департамент масових комунікацій та забезпечення ХОВА зазначив, що відновлення об'єктів спортивної інфраструктури до кінця воєнного стану в Україні здійснюватися не буде [1]. Відповідно, у 2024 році фінансування розвитку та відновлення спортивно-рекреаційної інфраструктури здійснюватися не буде.

Проаналізуємо кількість спортивних споруд у Харківській області у розрізі: кількості стадіонів з трибунами, майданчиків з тренажерним обладнанням, легкоатлетичних ядер та манежів, спортивних залів, плавальних басейнів, стрілецьких тирів та стрільбищ, велотреків, кінноспортивних баз,

споруд зі штучним льодом, водноспортивних баз; веслувально-спортивних баз, лижних баз.

Для наочності представлення даних роздивимось переліченні вище споруди за 2 окремими рисунками (рис. 2.6 та рис. 2.7)

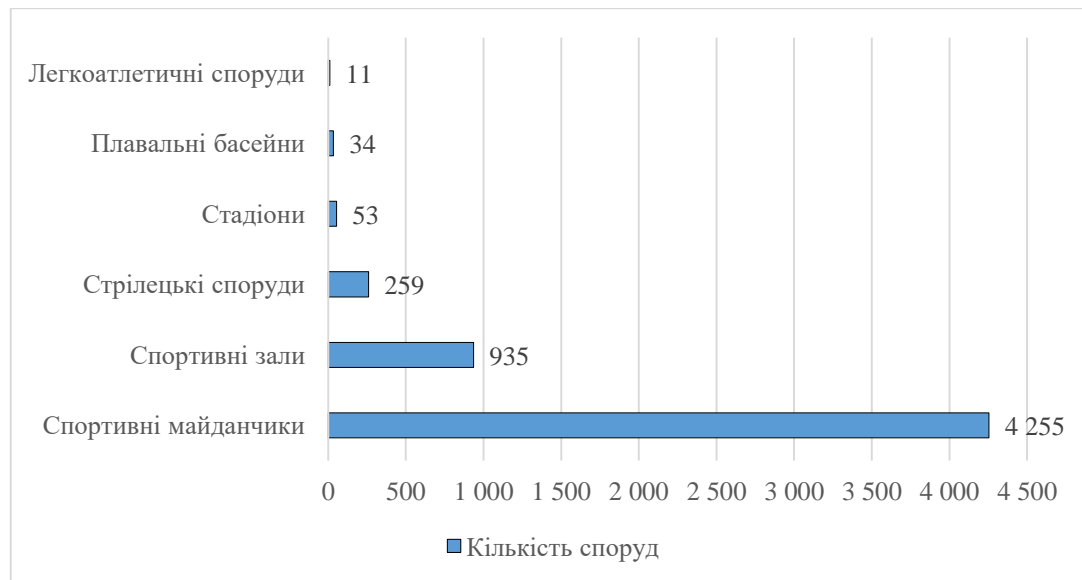

Рисунок 2.6 – Кількість спортивних споруд Харківської області за належністю

Джерело: складено автором за джерелом [33, с. 30-33]

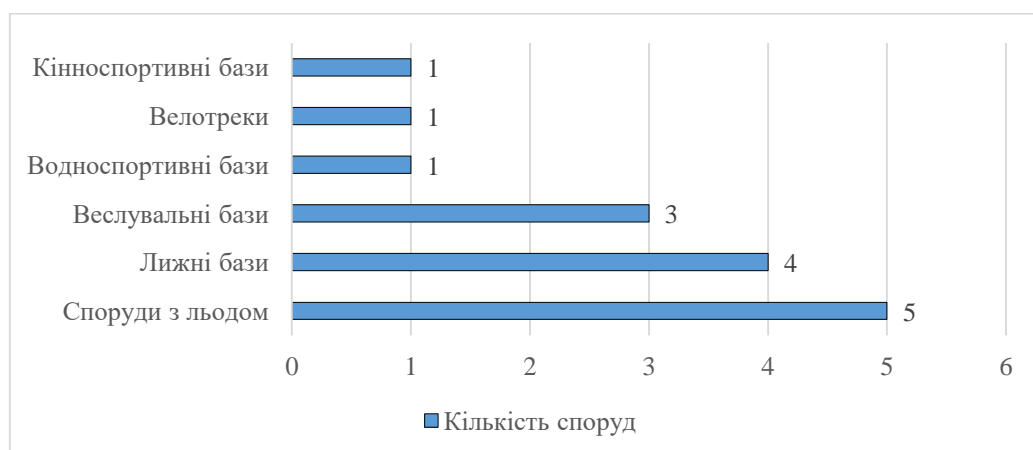

Рисунок 2.7 – Кількість спортивних споруд Харківської області за належністю

Джерело: складено автором за джерелом [33, с. 30-33]

Спираючись на подані дані можемо зробити висновок, що серед об'єктів спортивної інфраструктури в Харківській області переважають споруди широко вжитку, що не є об'єктами професійного спорту, але допомагають населенню підтримувати своє здоров'я і бути у гарній фізичній формі. Зокрема це спортивні майданчики та зали, стрілецькі споруди та стадіони.

Управління у справах молоді та спорту ХОВА зазначає, що наразі існує проблема неспроможності наявної спортивної інфраструктури забезпечити достатній рівень рухової активності для жителів регіону, зокрема для осіб з інвалідністю [51]. Відповідно до цього, Управління ставить собі за ціль створити мережу якісних спортивних комплексів, які б забезпечували мінімальний (науково обґрунтований) рівень рухової активності для різних груп населення, згідно з потребами у фізичній культурі та спорті [51]

Варто зазначити, що в Харківській області наявна матеріальна база і для професійного спорту, в т.ч. 6 закладів фізичної культури і спорту, яким надається статус бази олімпійської, параолімпійської та дефлімпійської підготовки (табл. 2.3.).

Таблиця 2.3 – Заклади олімпійської, параолімпійської та дефлімпійської підготовки Харківської області

Вид	Назва	Види спорту
Навчально-спортивний центр	Олімпійський учбово-спортивний центр «Акварена»	Плавання, плавання синхронне
	Міська спеціалізована дитячо-юнацька спортивна школа олімпійського резерву	Фігурне катання на ковзанах, хокей з шайбою, шорт-трек
Фізкультурно-спортивний клуб	Фізкультурно-спортивний клуб «Локомотив – Харків» філії «Центр оздоровлення та відпочинку» АТ «Укрзалізниця»	Плавання синхронне, волейбол, тхеквондо (ВТФ), бадмінтон, баскетбол
Спортивний комплекс	Спортивний комплекс «Динамо» громадської організації «Харківська обласна організація фізкультурно-спортивного товариства «Динамо» України	Гімнастика спортивна, бокс, боротьба вільна, тхеквондо, дзюдо, легка атлетика
	Спортивний комплекс «Металіст» Харківської міської ради	Футбол
Спортивна споруда	Споруда спортивно-оздоровчого призначення (поле для гри в гольф) ТОВ «ФОРС С»	Гольф

Джерело: складено автором за джерелом [3]

Харківська область відповідно до Постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку надання закладу фізичної культури і спорту статусу бази олімпійської, паролімпійської та дефлімпійської підготовки і переліку закладів, яким надано такий статус» входить до топ-4 областей з найбільшою кількістю закладів олімпійської, параолімпійської та дефлімпійської підготовки. Випереджає Харківську область Київська (14 закладів), Львівська (9 закладів), Донецька (7 закладів) області [3].

Попри це, існуюча кількість закладів є надзвичайно малою та обмеженою у розрізі кількості олімпійських видів спорту до яких здійснюється підготовка.

Зокрема, на це наголошує і Управління у справах молоді та спорту ХОВА, стверджуючи, що існує «нескоординованість між суб'єктами фізичної культури і спорту на етапах спортивного удосконалення та підготовки спортсменів високого класу, зокрема олімпійських, параолімпійських та дефлімпійських» [51].

Досліджуючи завдання Управління у справах молоді та ХОВА, було виявлено, що багато з них направлені на розвиток спорту серед дітей.

Проаналізуємо кількість спортивних шкіл для дітей, зокрема дитячо-юнацькі спортивні школи (ДЮСШ) та спеціалізовані дитячо-юнацькі школи олімпійського резерву (СДЮШОР), а також школи вищої спортивної майстерності (ШВСМ) в Харківській області та порівняємо з їх загальною кількістю по Україні (рис. 2.8).

Представлені на рисунку 2.8 дані дають можливість стверджувати, що в Харківській області зосереджені 6,1% усіх ДЮСШ та СДЮШОР в Україні та 5,9% від усіх ШВСМ по країні. Отже, можемо зазначити, що 6% усіх спортивних шкіл для дітей в Україні зосереджені в Харківській області. Для порівняння зазначимо, що лідером серед областей є Дніпропетровська область, в якій налічується 6,9% від усіх спортивних шкіл. Останнє місце посідає Луганська область, в якій зосереджено лише 1,9% спортивних шкіл

[53, с. 149]. Таким чином можемо зробити висновок, що Харківська область утримує сильні позиції в даному розподілі.

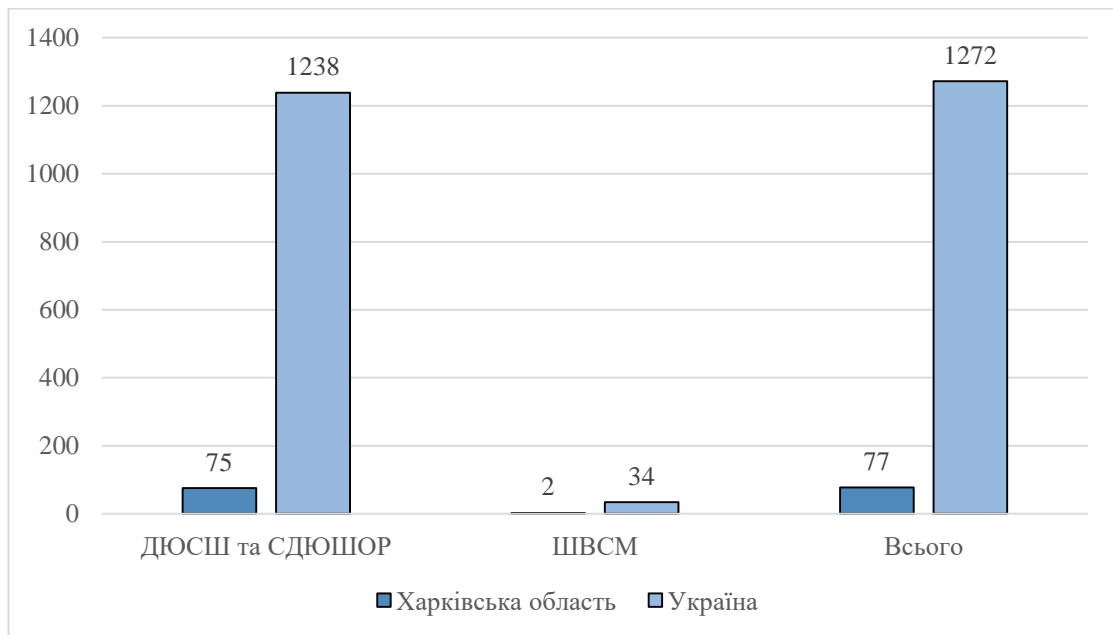

Рисунок 2.8 – Кількість спортивних шкіл для дітей в Харківській області та в Україні.

Джерело: складено автором за джерелом [53, с. 149]

Проаналізувавши стан спортивної інфраструктури Харківської області, перейдемо до рекреаційної інфраструктури. Здебільшого в Харківській області вона представлена різноманітними закладами культури: бібліотеки; заклади клубного типу; заклади фахової передвищої мистецької освіти; кінотеатри; парки культури та відпочинку; галереї; мистецькі школи; музеї; організаційно-методичні центри; театри; концертні установи; філармонії. Всього 1484 заклади [46].

Проаналізуємо детальніше ті з них, що представлені найширше (рис. 2.9).

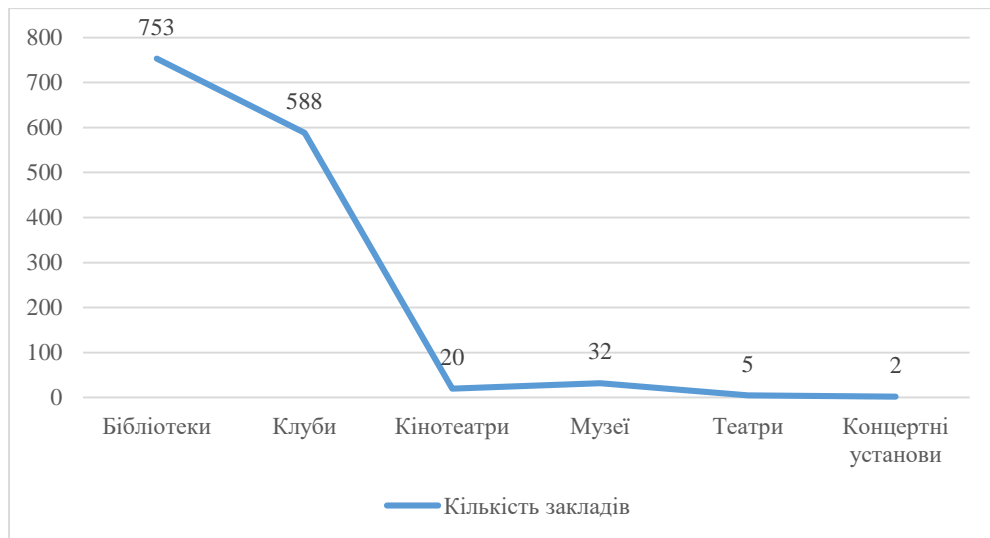

Рисунок 2.9 – Кількість закладів культурної рекреації Харківської області

Джерело: складено автором за джерелом [46]

З рисунку можемо зробити висновок, що найбільш поширеним типом рекреаційних об'єктів в області є бібліотеки та заклади клубного типу.

На території Харкова та області існують також ряд споруд, що відносяться до рекреаційних об'єктів, – це пам'ятки культурної спадщини. Всього їх в регіоні 10193 [46] (рис. 2.10).

Рисунок 2.10 – Кількість пам'яток культурної спадщини Харківської області

Джерело: складено автором за джерелом [46]

З рисунку 2.10 можна зробити висновок, що рекреаційна інфраструктура у розрізі пам'яток культурної спадщини представлена досить широко, зокрема область насичена пам'ятками археології.

Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України та безпосередня близькість до кордону з росією значно погіршило стан спортивної та рекреаційної інфраструктури Харківської області через регулярні обстріли цивільної інфраструктури.

Харківська область входить до числа тих, що зазнали найбільших пошкоджень та руйнувань. 18% всіх пошкоджень та руйнувань по країні зосереджені в Харківській області [34, с. 6].

Що стосується об'єктів спортивної інфраструктури, то загалом в країні зруйновано більше 500 спортивних об'єкта, серед яких більшість, 162 об'єкта, розташована в Харківській області, що складає приблизно 32% від усіх руйнувань [20]. До цього числа входять як локальні спортивні зали, так і великі комплекси. Серед постраждалих об'єктів:

- олімпійський центр «Акварена»;
- школа вищої спортивної майстерності;
- спортивний клуб «Уніфехт»;
- спортивний комплекс «Локомотив»;
- спортивний комплекс НТУ «ХП»;
- спортивна база «Харків-Арена» [1]

Об'єкти рекреаційної інфраструктури регіону також зазнали значних пошкоджень. Внаслідок активних бойових дій в Харкові та області пошкоджено 197 закладів культури, серед яких [46]:

- 31 повністю зруйновані;
- 166 частково зруйновані або пошкоджені.

Найбільших руйнувань зазнали: центри народної творчості та клуби, заклади фахової передвищої освіти, бібліотеки, мистецькі школи, музеї, театральні-концертні установи (рис. 2.11).

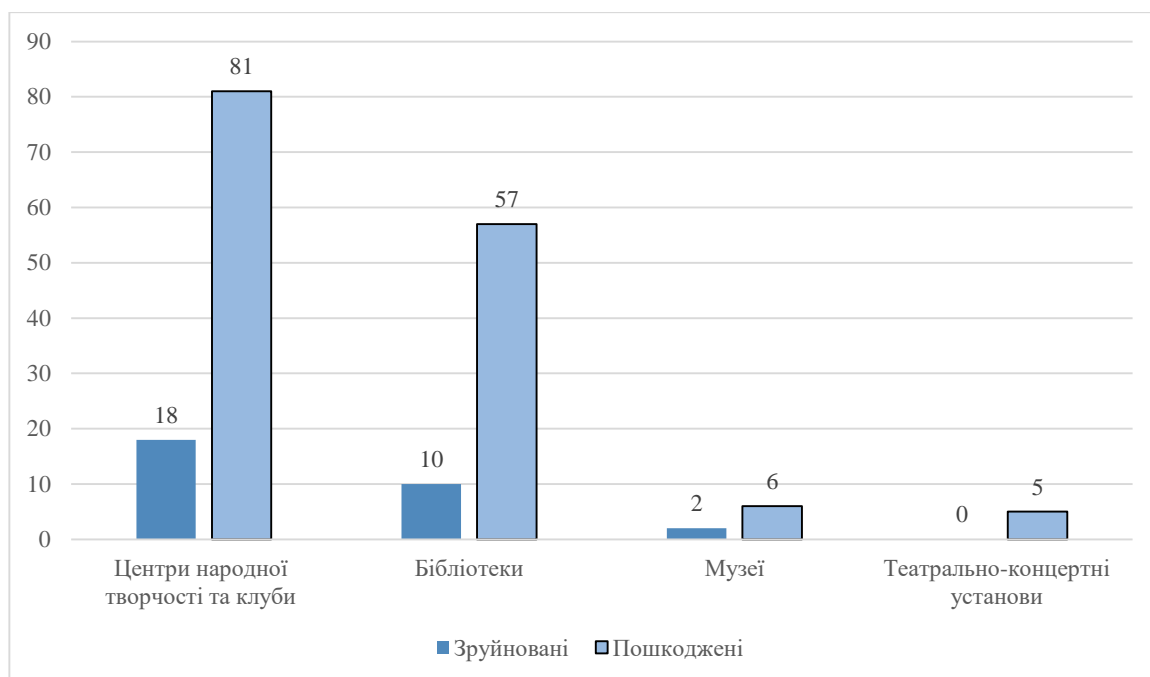

Рисунок 2.11 – Кількість зруйнованих та пошкоджених об’єктів рекреаційної інфраструктури культурного призначення Харківської області
Джерело: складено автором за джерелом [46]

Окрім культурних об’єктів, у регіоні пошкоджень зазнали також пам’ятки культурної спадщини. 209 пам’яток зруйновано або пошкоджено.

Варто зазначити, що точну кількість руйнувань об’єктів спортивної та рекреаційної інфраструктури в Харківській області навести неможливо через те, що багато споруд знаходяться на лінії зіткнення.

Отже, обсяги фінансування спортивно-рекреаційних заходів з державного бюджету у 2024 році майже досягли довоєнного рівня. Проте, на відновлення та розвиток спортивно-рекреаційної інфраструктури коштів майже не передбачено. Дана тенденція стосується і державного бюджету, і обласного.

Спортивна та рекреаційна інфраструктура Харківської області до початку повномасштабного вторгнення була широко представлена та мала насичене різноманіття закладів та споруд. Зокрема, область налічує велику кількість спортивних майданчиків для непрофесійних занять спортом,

стадіонів, стрілецьких споруд. В тому числі, в області існує потужна мережа спортивних шкіл для дітей. Проте, наявна проблема з обмеженою кількістю об'єктів, що являють собою базу для підготовки олімпійський спортсменів. Основу рекреаційної інфраструктури становлять бібліотеки, заклади клубного типу, музеї та кінотеатри. Вони також досить широко представлені в області.

Відносно потужна база об'єктів спортивної та рекреаційної інфраструктури, що дозволяла Харківській області утримувати лідируючі позиції у забезпеченні населення об'єктами даної інфраструктури, похитнулася з початком повномасштабного вторгнення: 36% всіх руйнувань спортивної інфраструктури в країні зосереджені в Харківській області. Безпосереднє сусідство з російською федерацією та наявна лінія зіткнення, що проходить через Харківську область, критично погіршує стан спортивної та рекреаційної інфраструктури.

2.3. Напрями вдосконалення державної політики забезпечення розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури Харківської області

Досліджуючи теоретичні засади державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури було виявлено, що в умовах війни загострилась взаємозалежність між заняттям спортом та здійсненням рекреаційної діяльності. Це демонструється тим, що заняття спортом і рекреаційна діяльність стали важливими інструментами для підтримки психологічного та емоційного здоров'я людей, що в живуть в умовах війни.

Відповідно до цього, мають бути створені умови для занять спортом та рекреацією. Зокрема, має бути розбудована мережа об'єктів інфраструктури. І першочерговим завданням має бути визначення поняття «спортивно-рекреаційна інфраструктура» і його закріплення на законодавчому рівні.

Відповідно до завдань, покладених на Управління у справах молоді та спорту ХОВА, воно має можливість готувати пропозиції стосовно вдосконалення нормативно-правової бази з питань, що належать до його компетенції [2]. Попри те, що Управління не має права законодавчої ініціативи, воно має можливість надати підготовлені пропозиції до Міністерства молоді і спорту, до повноважень якого входить забезпечення нормативно-правового регулювання у сфері фізичної культури і спорту [7].

Під час формулювання визначення даного поняття, Управлінню необхідно взяти до уваги наступне:

- визначити функціональне призначення спортивно-рекреаційної інфраструктури;
- наголосити на доступності до даної інфраструктури з урахуванням інклюзивності;
- визначити джерела фінансування;
- врахувати можливі форми власності;
- приділити належну увагу безпеці.

Під час здійснення теоретичного дослідження було виявлено, що наразі відсутній механізм розбудови мережі спортивної інфраструктури для ветеранів війни. На противагу цьому першочерговим пріоритетом розвитку спортивної інфраструктури є відновлення та розбудова баз для підготовки олімпійських та параолімпійських спортсменів.

Відповідно до цього, Управлінню у справах молоді та спорту ХОВА доцільно розробити механізм розбудови такої спортивно-рекреаційної інфраструктури, яка б створювала належні умови для покращення психологічного та фізичного здоров'я ветеранів.

Також, за доцільним вважаємо ще раз наголосити, що одним з напрямків державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури Харківської області має стати створення умов для покращення загального фізичного рівня молодих осіб для служби в Збройних Силах України.

Харківська область, зокрема сам Харків, налічує великий відсоток молоді серед усього населення. Відповідно, така ініціатива має місце.

Об'єктами спортивної інфраструктури відповідного призначення можуть стати спортивні зали, тренажерні зали та басейни, що мають розміщуватися безпосередньо в укриттях, аби не наражати молодь на небезпеку.

Управління у справах молоді та спорту ХОВА як суб'єкт реалізації державної політики розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури має взяти на себе ініціативу за розвиток даного напрямку.

Попередньо було визначено, що механізм реалізації державної політики з розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури має базуватися на 4 основах: правова, організаційна, економічна та соціальна.

На рисунку 2.12 наведений механізм розбудови спортивно-рекреаційної інфраструктури в Харківській області, який має на меті створити сучасні та доступні умови для спорту та покращення самопочуття молоді та ветеранів в умовах війни. Він базується на чотирьох ключових елементах: правовій, економічній, соціальній та організаційній основах, а також враховує специфіку війни та постійні обстріли регіону. Очікується, що реалізація механізму сприятиме покращенню фізичного та психологічного здоров'я людей, в тому числі ветеранів війни.

Зокрема, схема містить специфічні фактори, як треба взяти до уваги під час підготовки та реалізації дій щодо розбудови спортивно-рекреаційної інфраструктури в регіоні.

Зазначимо, що даний механізм буде успішним за умови, що команда, яка буде формувати та реалізовувати державну політику з розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури буде професійною і матиме гарно розвинені м'які навички (soft skills). Оскільки центральними методами досягнення успіху більшості організацій у будь-якій сфері діяльності є сильні команди [27].

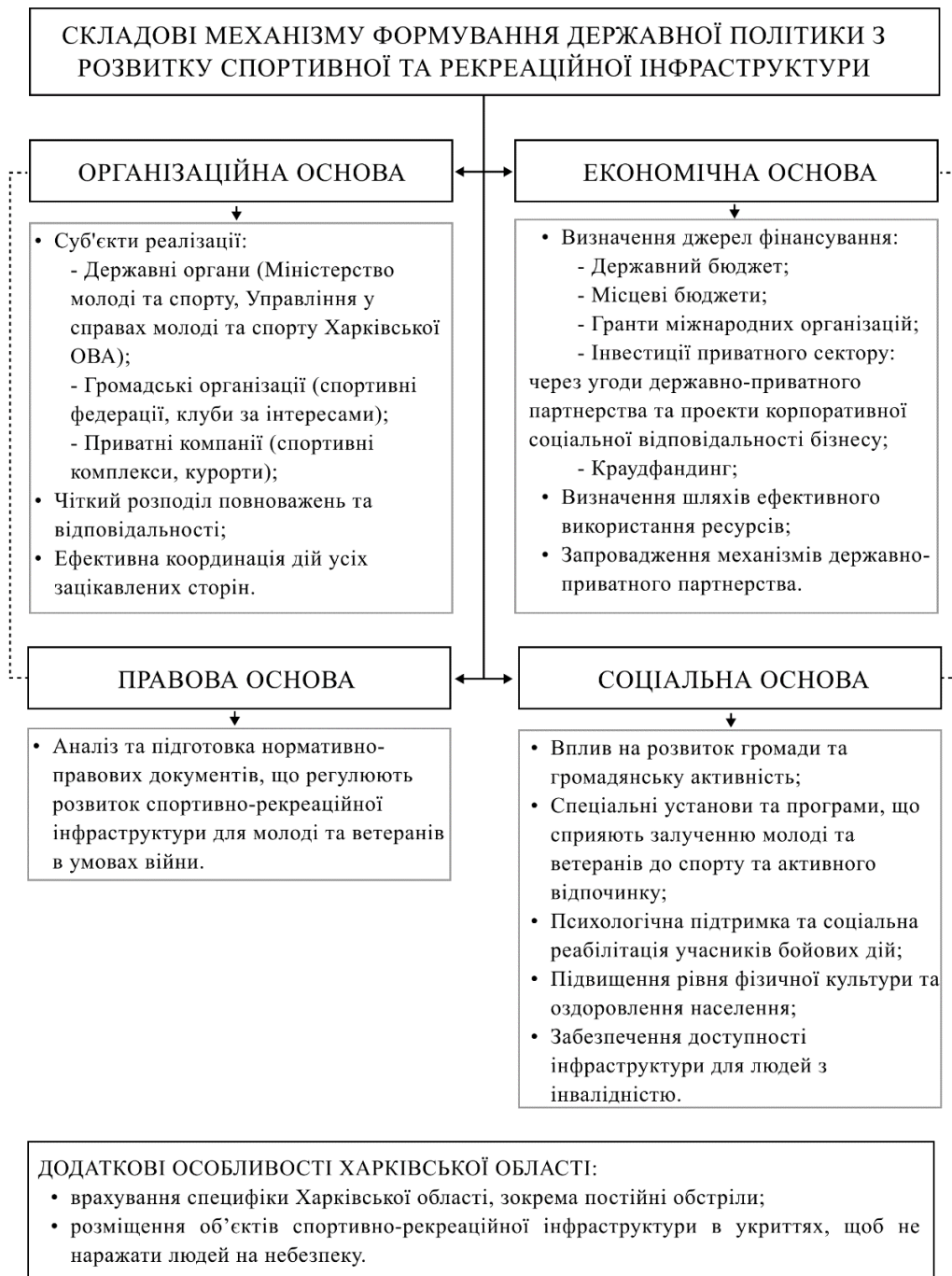

Рисунок 2.12 – Складові механізму формування державної політики з розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури

Джерело: складено автором

Вважаємо за доцільним зупинитися детальніше на економічній основі даного механізму. За словами начальника Управління у справах молоді та спорту ХОВА, на відновлення спортивної інфраструктури регіону необхідно понад 1,14 млрд грн. Він також наголосив, що у державному бюджеті на 2024

рік фінансування відновлення спортивної інфраструктури Харківської області не передбачено [42].

Попередньо ми також зазначали, що відновлення об'єктів спортивної інфраструктури в Харківській області до кінця воєнного стану в Україні здійснюватися не буде [1]. Можемо зробити висновок, що державний та обласний бюджет наразі неспроможні профінансувати відновлення та розбудову спортивної інфраструктури регіону.

Для успішного пошуку додаткових джерел фінансування необхідно чітко визначити пріоритети, розробити детальний план відновлення та розвитку спортивної інфраструктури, а також активно співпрацювати з різними партнерами: міжнародними партнерами, українським бізнесами та бізнесами країн-партнерів.

Нижче наведено поетапну інструкцію щодо пошуків фінансування даного напрямку (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Інструкція з пошуку шляхів фінансування відновлення та розбудови спортивної інфраструктури Харківської області

№ етапу	Назва етапу	Складові етапу
1	2	3
1.	Розробка проекту	складання переліку пошкоджених та зруйнованих спортивних об'єктів в Харківській області
		визначення пріоритетних об'єктів для відновлення, враховуючи їхню важливість для розвитку спорту та фізичної культури в регіоні, а також можливість їхнього швидкого відновлення
		оцінка вартості відновлення кожного пріоритетного об'єкта
2.	Залучення коштів від міжнародних партнерів	звернення до міжнародних організацій з пропозицією про надання фінансової допомоги для відновлення спортивної інфраструктури в Харківській області
		співпраця з іноземними посольствами та консульствами, щоб налагодити контакти з потенційними донорами та інвесторами
		підготовка презентації та інформаційних матеріалів англійською мовою, які чітко пояснюють потребу у відновленні спортивної інфраструктури в Харківській області та очікувані результати від інвестицій
		приймання участі у міжнародних конференціях та форумах, присвячених питанням відновлення України після війни, щоб презентувати проект та залучити потенційних партнерів

Продовження таблиці 2.4

1	2	3
3.	Залучення коштів від українського бізнесу	звернення до українських компаній та благодійних фондів з пропозицією про надання фінансової допомоги для відновлення спортивної інфраструктури в Харківській області
		підготовка презентації та інформаційних матеріали, які чітко пояснюють потребу у відновленні спортивної інфраструктури та переваги для бізнесу від інвестування в цей проект
		запропонування бізнесу різних варіантів співпраці
		створення онлайн-платформи або мобільного додатку, де можна буде розміщувати інформацію про проект, збирати кошти від людей та бізнесів та публікувати звіти про використання коштів.

Джерело: складено автором

Цікавим та нестандартним способом акумулювання коштів для відновлення спортивної інфраструктури може стати онлайн-платформа для збору коштів від людей та бізнесів. На рисунку 2.13 запропоновано схему підготовки та реалізації такої платформи.

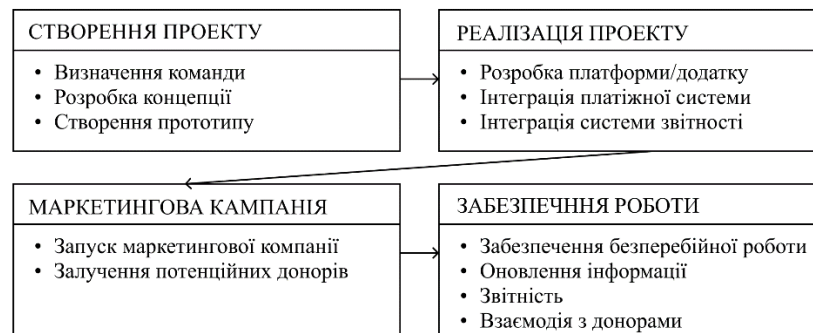

Рисунок 2.13 – Етапи розробки онлайн-платформи з залучення коштів

Джерело: складено автором

Отже, виходячи з дослідження процесів реалізації державної політики щодо розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури Харківської області, можна зробити наступні пропозиції:

- внести пропозиції щодо вдосконалення законодавства, в т.ч. доповнення його визначенням «спортивно-рекреаційної інфраструктури»;

- розробити механізм відновлення та розбудови спортивної інфраструктури, адаптованої для осіб, що планують стати на захист держави, а також ветеранів війни;
- розробити шляхи залучення коштів для відбудови спортивної інфраструктури, окрім коштів державного та місцевого бюджетів;
- створити платформу для акумулювання коштів від небайдужих осіб та бізнесів, яка буде містити інформацію про об'єкт, звітність тощо.

Запропоновані напрямки вдосконалення державної політики забезпечення розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури дозволять забезпечити комплексну й системну відбудову спортивної інфраструктури регіону, сприяючи не лише її відновленню, але й модернізації та розширенню доступності для різних верств населення.

ВИСНОВКИ

В умовах війни заняття спортом є скоріше способом здобути заряд позитиву, розслабитися, покращити загальне самопочуття та налагодити соціальні зв'язки, аніж лише покращити свою фізичну форму. Дані обставини не дозволяють повноцінно відокремити спорт від рекреації, оскільки обидві категорії задовольняють потреби людей у відпочинку та комунікації. Задоволення цих потреб можливе шляхом розбудови якісної спортивно-рекреаційної інфраструктури, але першочергово необхідно надати визначення даному поняттю.

На основі здійснення теоретичного аналізу спортивної та рекреаційної інфраструктури як елементів соціальної інфраструктури, було сформовано наступну дефініцію: спортивно-рекреаційна інфраструктура представляє собою комплекс об'єктів, установ та ресурсів, спрямованих на забезпечення можливостей для фізичної активності, спорту та відпочинку, сприяючи здоровому способу життя та соціальній взаємодії.

До повномасштабного вторгнення в Україні функціонував дієвий механізм реалізації державної політики з розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури, що включав: правову, організаційну, економічну (фінансову) та соціальну основи. В сучасних умовах даний механізм вимагає ґрунтовного оновлення, що пояснюється:

- зміною пріоритетних завдань, що покладені на державну політику розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури;
- неспроможністю державного бюджету в умовах ведення війни повноцінно профінансувати розвиток спортивно-рекреаційної інфраструктури;
- необхідністю шукати нові шляхи фінансування реалізації даної політики.

Вітчизняна нормативно-правова база регулювання спортивної та рекреаційної інфраструктури в країні є досить широкою і містить вичерпний

перелік цілей, завдань, правил, процедур та діяльності уповноважених суб'єктів. До таких актів належать: міжнародні документи (Європейська Спортивна Хартія, Treaty of Lisbon тощо), закони України (Про фізичну культуру і спорт, Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії тощо), укази Президента (Про Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту, Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту), постанови Кабінету Міністрів України (Про утворення центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року, Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року), інші нормативно-правові акти.

За розвиток та контроль рекреаційно-спортивної інфраструктури Харківської області відповідає Управління у справах молоді та спорту ХОВА. На Управління покладено ряд завдань, покликаних забезпечити функціонування фізкультурно-спортивних закладів та центрів фізичного здоров'я населення. Постійні обстріли з боку російської федерації ускладнюють роботу Управління і вимагають розв'язання нових завдань, таких як відбудова існуючої спортивної бази та облаштування нових безпечних місць для спорту та рекреації. Все це вимагає зміни усталених механізмів роботи і ще більшої залученості Управління до своєї справи.

Безпосередня наближеність до території російської федерації критично погіршує сучасний стан спортивної та рекреаційної інфраструктури Харківської області. Харківщина утримувала лідируючі позиції у забезпеченні населення об'єктами спортивно-рекреаційної інфраструктури, оскільки мала потужну базу даних об'єктів. Проте, сьогодні 36% всіх руйнувань спортивної інфраструктури в країні зосереджені саме в Харківській області. Унеможлиблює відновлення зруйнованих та пошкоджених об'єктів спортивної інфраструктури відсутність фінансування з державного та обласного бюджетів. Відповідно, постає питання пошуку шляхів

вдосконалення державної політики щодо розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури в регіоні.

Сьогодні відсутній механізм розбудови мережі спортивної інфраструктури для ветеранів війни та молодих осіб, що планують вступити на службу до Збройних Сил України. Управління у справах молоді та спорту має взяти на себе ініціативу за розвиток об'єктів інфраструктури даного призначення.

Механізм відновлення та розбудови спортивної інфраструктури для осіб, що планують стати на захист держави, а також ветеранів війни, має ґрунтуватися на 4 взаємопов'язаних елементах:

- Організаційна основа (передбачає чіткий розподіл повноважень та відповідальності між суб'єктами реалізації з урахуванням ефективної координації);
- Економічна основа (визначає джерела фінансування та шляхи ефективного використання ресурсів);
- Правова основа (формує базу нормативно-правових документів, що відповідають вимогам сучасних умов, в яких перебуває Харківська область);
- Соціальна основа (сприяє залученню молоді та ветеранів війни до спорту та рекреації).

Таким чином, виходячи з дослідження процесів реалізації державної політики щодо розвитку спортивної та рекреаційної інфраструктури Харківської області, можна зробити наступні пропозиції:

- внести пропозиції щодо вдосконалення законодавства, в т.ч. доповнення його визначенням «спортивно-рекреаційної інфраструктури»;
- розробити механізм відновлення та розбудови спортивної інфраструктури, адаптованої для осіб, що планують стати на захист держави, а також ветеранів війни;

- розробити шляхи залучення коштів для відбудови спортивної інфраструктури, окрім коштів державного та місцевого бюджетів;
- створити платформу для акумулювання коштів від небайдужих осіб та бізнесів, яка буде містити інформацію про об'єкт, звітність тощо.

Запропоновані напрямки дозволять забезпечити комплексну й системну відбудову спортивної інфраструктури регіону, сприяючи не лише її відновленню, але й модернізації та розширенню доступності для різних верств населення.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ

1. Відповідь на запит (доступ до публічної інформації). Департамент масових комунікацій та забезпечення доступу до публічної інформації Харківської обласної військової адміністрації. URL: https://dostup.org.ua/request/112830/response/378881/attach/3/308V.pdf?cookie_passsthrough=1 (дата звернення: 02.05.2024)
2. Положення про Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації: Розпорядження голови обласної державної адміністрації. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/837/83629/files/161123-01-11-zagal-539-rozp.pdf> (дата звернення: 15.04.2024)
3. Про затвердження Порядку надання закладу фізичної культури і спорту статусу бази олімпійської, паролімпійської та дефлімпійської підготовки і переліку закладів, яким надано такий статус: Постанова Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/30-2006-%D0%BF#n35> (дата звернення: 28.04.2024)
4. Про затвердження розподілу обсягу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на розвиток спортивної інфраструктури у 2021 році : Розпорядження Постанова Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 13.05.2024)
5. Про введення в дослідну (тестову) експлуатацію Єдиного електронного реєстру спортивних споруд : Наказ міністерства молоді та спорту України. URL: <https://mms.gov.ua/npas/pro-vvedennya-v-doslidnu-testovu-ekspluatsiyu-yedinogo-elektronno-go-reyestru-sportivnih-sporud> (дата звернення: 06.04.2024)
6. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року : постанова

Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.04.2024).

7. Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України : постанова Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.03.2024).

8. Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України : наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1043-22#Text> (дата звернення: 12.03.2024).

9. Про затвердження Порядку використання коштів з рахунка для задоволення потреб фізичної культури і спорту, молодіжної політики та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 р. № 472 : постанова Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.03.2024).

10. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року : постанова Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.03.2024).

11. Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту : указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1148/2004#Text> (дата звернення: 03.04.2024).

12. Про утворення центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»: постанова Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/49-2003-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.04.2024).

13. Про Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту : указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/357/2018#Text> (дата звернення: 03.04.2024).
14. Про фізичну культуру і спорт : закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12/conv#n51> (дата звернення: 16.03.2024).
15. Проект Плану відновлення України : Національна рада з відновлення України від наслідків війни. 2022. 139 с. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/youth-and-sport.pdf> (дата звернення: 18.03.2024).
16. Роз'яснення з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги : Роз'яснення Антимонопольного Комітету. URL: <https://document.vobu.ua/doc/16305> (дата звернення: 07.04.2024)
17. Стратегія розвитку спортивних споруд Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України до 2025 року : Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2019/07/11/strategiia_rozvytku_sportyvnyh_sporyd_KFVS.pdf (дата звернення: 07.04.2024)
18. Анопрієнко, В.О. Рекреаційна інфраструктура як основна складова рекреаційного простору регіону. Ефективна економіка. 2012. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1469> (дата звернення: 10.03.2024).
19. Антонюк Д.А. Узагальнена класифікація елементів інфраструктури підприємництва. Вісник Запорізького національного університету. 2012. № 4. С. 12–17.
20. База знищених росією спортивних об'єктів України. Провідне українське спортивне видавництво «Трибуна». URL: <https://ua.tribuna.com/uk/blogs/crazygenius/3063694-znyshheni-sportyvni-obyekty/> (дата звернення: 02.05.2024)

21. Бедрій-Ферцак Л. Фізкультурно-спортивна інфраструктура у соціально-економічному розвитку села. URL: <http://surl.li/sfthk> (дата звернення: 10.03.2024).

22. Беленюк Ж.В. Механізми публічного управління у сфері фізичної культури та спорту в умовах повоєнної відбудови України: дисертація. 2023. 208 с.

23. Близнюк А.С. Механізми державного регулювання розвитку рекреаційної сфери: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2017. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1469> (дата звернення: 15.03.2024).

24. Бюджет Міністерства молоді та спорту на 2021 рік становить рекордні 7,76 млрд грн. Офіційний сайт органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/byudzheth-minmolodsportu-na-2021-rik-stanovit-rekordni-776-mlrd-grn> (дата звернення: 13.05.2024)

25. Верховна Рада України проголосувала за бюджет України на 2024 рік: скільки грошей заклали на Міністерство молоді та спорту. Суспільне мовлення – Суспільно-політичне інформаційне інтернет-видання. URL: <https://suspilne.media/sport/613443-verhovna-rada-progolosuvala-za-budzet-ukraini-na-2024-rik-skilki-grosej-zaklali-na-sport/> (дата звернення: 13.05.2024)

26. Відновлення та розвиток спортивної інфраструктури є важливим напрямком на шляху до побудови нашого європейського майбутнього. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223957.html> (дата звернення: 20.03.2024).

27. Габібова Є.Н. Тешева Л.В. Особливості формування команд в організаціях. Topical issues oh modern science, society and education. Proceedings of VI international and practical conference. 2021. С. 1650-1652

28. Герчанівська С.В., Островська Н.Д., Гурська І.С. Соціальна інфраструктура як складова соціально-економічного розвитку сільських

територій. Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки). 2022. № 1. С. 37–43.

29. Демчук Н.І., Крючко Л.С., Ткаченко Г.А. Сутність соціальної інфраструктури держави в контексті регулювання транспортної галузі України. Класичний приватний університет. 2017. № 5. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2017/5_05_uk/13.pdf (дата звернення: 07.03.2024).

30. Державна політика: аналіз та механізми впровадження: конспект лекцій / Укладачі: В. П. Садковий, С. М. Домбровська, І. М. Лопатченко, А. В. Антонов. Харків : НУЦЗУ, 2019. 65 с

31. Державний бюджет 2022: Виділено 8,2 млрд грн на розвиток спорту та молодіжної політики. Офіційний сайт органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhbyudzhets-2022-vidileno-82-mlrd-grn-na-rozvitok-sportu-ta-molodizhnoyi-politiki> (дата звернення: 13.05.2024)

32. Держбюджет України на 2024: основні цифри : Департамент комунікацій секретаріату Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhbiudzhets-ukrainy-na-2024-osnovni-tsyfry> (дата звернення: 18.03.2024).

33. Заклади культури, фізичної культури і спорту України у 2017 році. Статистичний збірник Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/05/zb_zkm_2017.pdf (дата звернення: 24.04.2024)

34. Звіт про прямі збитки інфраструктури, непрямі втрати економіки від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України, та попередня оцінка потреб України у фінансуванні відновлення. Робоча група з аудиту збитків Національної ради з відновлення України від наслідків війни. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/07/NRC_CLEAN_Final_Jul1_Losses-and-Needs-Report.pdf (дата звернення: 26.04.2024)

35. Кириченко С.О. Підходи до визначення сутності поняття «соціальна інфраструктура» та її функціональне призначення. Проблеми системного підходу в економіці. 2016. № 1. С. 56–60.

36. Кобилін П.О. Підходи до визначення поняття «соціальна інфраструктура». Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. 2013. № 1084. С. 137–142.

37. Кононович В.Г. Вдосконалення системи державного управління у сфері фізичної культури та спорту України. Вісник Національного університету цивільного захисту України. 2016. № 2. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/13457/1/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F%20Engl%20%281%29.pdf> (дата звернення: 16.03.2024).

38. Курилко М.Ф. Проблеми розвитку спортивної інфраструктури України. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва: Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції (25 листопада 2022 року). Харків : ХНАДУ. 2022. С. 236–238.

39. Львовчкін М.О. Класифікації інфраструктури та місце в ній державної інфраструктури. Агросвіт. 2018. № 5. С. 68–74.

40. Молодь і спорт : відкрита платформа UAReforms. URL: <https://uareforms.org/pages/new-page-656> (дата звернення: 29.03.2024).

41. Міністерство Молоді та спорту : офіційний веб-портал. URL: <https://mms.gov.ua/> (дата звернення: 29.03.2024).

42. На відновлення зруйнованої спортивної інфраструктури Харкова потрібно понад мільярд гривень. Гвара Медіа – медіа в Харківському регіоні. URL: <https://gwaramedia.com/na-vidnovlennia-zruynovanoi-sportyvnoi-infrastruktury-kharkova-potribno-ponad-miliard-hryven/> (дата звернення: 07.05.2024)

43. Новикова В. Інфраструктура: сутність поняття, види, застосування у рекреаційній сфері. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2016. № 1. С. 18–22.

44. Пазичук О.В. Органи керівництва в галузі фізичної культури та спорту. 2019. URL: <http://surl.li/shpoz> (дата звернення: 16.03.2024).
45. Прогноз обласного бюджету Харківської області на 2022-2024 роки: Розпорядження голови обласної військової адміністрації. URL: https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1116/111537/Attaches/440_1.pdf (дата звернення: 15.05.2024)
46. Програма розвитку культури, туризму та охорони нерухомої культурної спадщини Харківської області на 2024 – 2028 роки. URL: <https://oblrada-kharkiv.gov.ua/program/programa-rozvytku-kultury-turyzmu-ta-ohorony-neruhomoyi-kulturnoyi-spadshhyny-harkivskoyi-oblasti-na-2024-2028-roky/> (дата звернення: 30.04.2024)
47. Пріоритети – відновлення та оборона. Суспільне Харків – Суспільно-політичне інформаційне інтернет-видання. URL: <https://suspilne.media/kharkiv/618525-prioriteti-vidnovlenna-ta-oborona-na-so-vitracali-oblasnij-budzet-u-2023-roci-dani-harkivskoi-ova/> (дата звернення: 15.05.2024)
48. Пігуль Н.Г. Соціальна інфраструктура: поняття та функції. 2013. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/58925/7/Pigul_functions1.pdf;jsessionid=969E28CD59441B3718DB93E3C2019867 (дата звернення: 05.03.2024).
49. Свищ Я., Гоцул І. Формування та розвиток спортивно-фізкультурної інфраструктури в Україні. Молода спортивна наука України. 2023. № 2. С. 88-89.
50. Сидорова Е.О. Нормативно-правове забезпечення формування та реалізації державної політики в гуманітарній сфері. Юридична наука. 2020. № 12. С. 94-102
51. Соціальна Програма розвитку фізичної культури і спорту, молодіжних ініціатив та формування здорового способу життя у Харківській області на 2019 – 2026 роки. Харківська обласна військова адміністрація. URL: <https://oblrada-kharkiv.gov.ua/program/soczialna-programa-rozvytku-fizychnoyi->

kultury-i-sportu-molodizhnyh-inicziatyv-ta-formuvannya-zdorovogo-sposobu-zhyttya-u-harkivskij-oblasti-na-2019-2023-roky/ (дата звернення: 30.04.2024)

52. Спорт для ветеранів: Чому це важливо? Як розвивати ветеранський спорт або адаптивні види спорту. Прес-служба Апарату Верховної Ради України. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/247939.html (дата звернення: 03.05.2024).

53. Статистичний щорічник України за 2020 рік. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/11/Yearbook_2020.pdf (дата звернення: 30.04.2024)

54. Тимошенко М.М. Теоретичні засади розвитку соціальної інфраструктури сільських територій. Ефективна економіка. 2014. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3501> (дата звернення: 07.03.2024).

55. Фінансування розвитку фізкультури та спорту у 2023 році. Урядовий кур'єр – газета Кабінету Міністрів України. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/na-finansuvannya-rozvitku-fizkulturi-ta-sportu-per/> (дата звернення: 13.05.2024)

56. Хім'як Р., Козій О., Холявка В. Сучасний стан спортивної інфраструктури Львівської області. 2022.

57. Інформація про виконання обласного бюджету Харківської області URL: https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1139/113836/Attaches/img_0002.pdf (дата звернення: 15.05.2024)

58. Інформація про підприємства, установи та організації, що належать до сфери управління Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації. Офіційний сайт Харківської обласної військової адміністрації. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/oblasna-derzhavna-administratsiya/struktura-administratsiyi/strukturni-pidrozdili/157/744> (дата звернення: 19.04.2024)

59. Інформація про структуру Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної військової адміністрації. Офіційний сайт Харківської обласної військової адміністрації. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/oblasna-derzhavna-administratsiya/struktura-administratsiyi/strukturni-pidrozdili/157/319> (дата звернення: 20.04.2024)

60. Gould-Werth A., Abbott S., Openchowski E. What is social infrastructure, and how does it support economic growth in the United States? – Washington Center for equitable growth. 2023. URL: <https://equitablegrowth.org/what-is-social-infrastructure-and-how-does-it-support-economic-growth-in-the-united-states/> (дата звернення: 05.03.2024).

61. Klinenberg E. Palaces for the people: How social infrastructure can help fight inequality, polarization, and the decline of civic life. 2018.

62. Latham A., Layton J. Social infrastructure and the public life of cities: Studying urban sociality and public spaces. *Geography Compass*. 2019. № 13. 15 p. URL: <https://compass.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/gec3.12444> (дата звернення: 09.03.2024).

63. Strandberg C. Maximizing the capacities of advanced education institutions to build social infrastructure for Canadian communities. Commissioned by the J. W. McConnell Foundation and Simon Fraser University. 2017.

64. Williams P., Pocock B. Building «community» for different stages of life: physical and social infrastructure in master planned communities. *Community, Work & Family*. 2010. №13(1). P. 71–87.